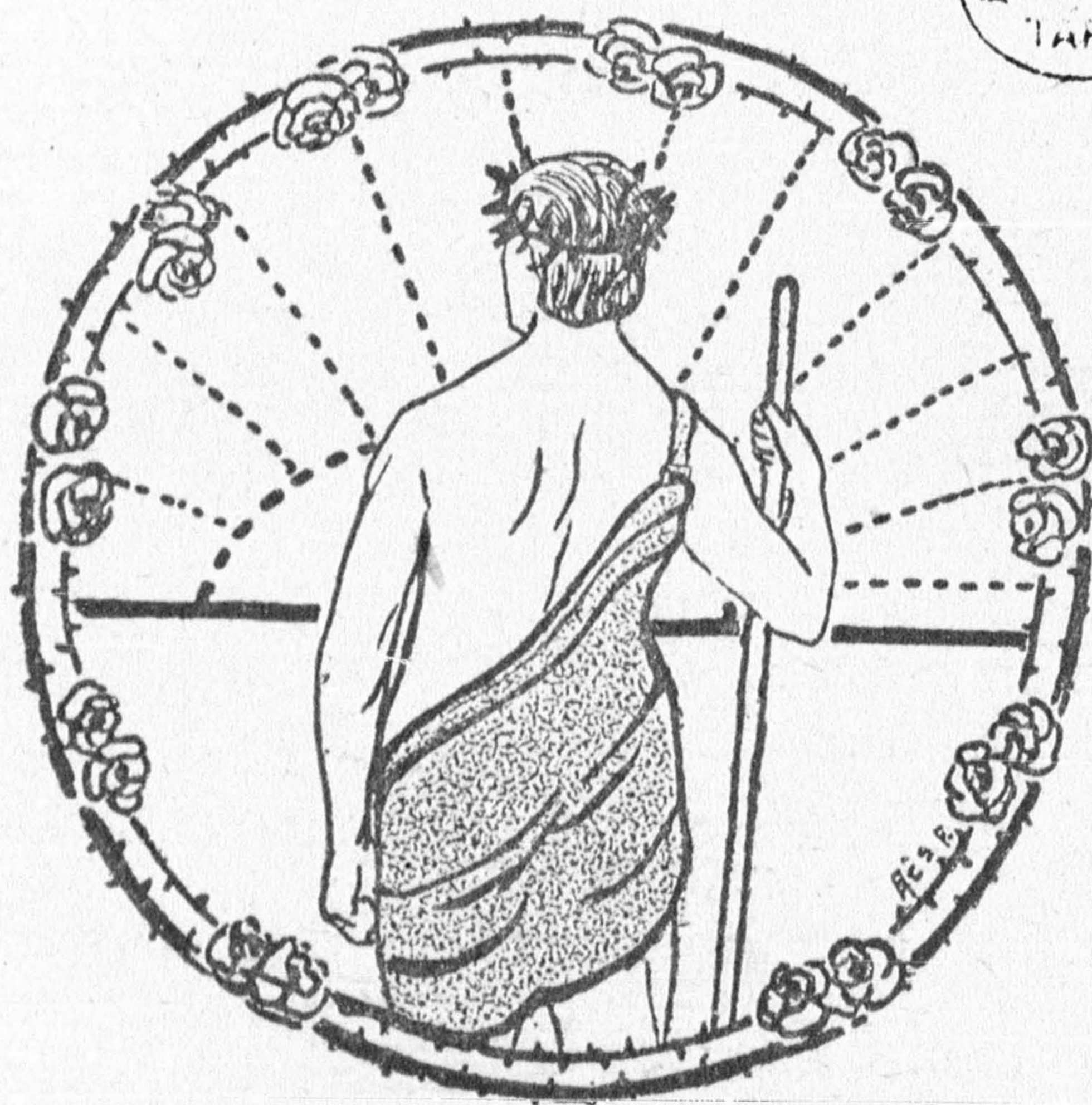

MALADÁS

A MODERN MAGYAR KULTÚRA FOLYOIRATA

AMN. MUZEUM
KÖNYV
TÁRA

I.

3.

SZERKESZTIK: CSIKY JENŐ
DOMOKOS-HARAGA BALÁZS.

MEGJELENIK FÉLHAVONKÉNT. (1-ÉN ÉS 15-ÉN.) A szerkesztésért DOMOKOS-HARAGA BALÁZS felel.

HALADÁS

TÁRSADALMI, TUDOMÁNYOS, MŰVÉSZETI ÉS
KRITIKAI FOLYÓIRAT.

I.

1911. JUNIUS 1.

3.

TARTALOM:

Mentor: Szabadkőmivesség és állam. ♦ Szombati-Szabó István: Átok imádság. Fogant az átkom valahol. (versek) ♦ Árkosi Ferenczi Kálmán: Feri bá részeg. (novella) ♦ Radvány Ernő: Vers fordítások. (R. Dehmel, R. M. Rilke) ♦ Oscar Wilde: A szerzetes és a minisztráns fiú. (novella) ♦ Györék József: Csokonai városából. Csöndes sikátorok során. Az ócska konflis. (versek) ♦ Büky György: Repülő sas. (novella) ♦ Hangay Sándor: Szerenád. (vers) ♦ H. Szederkényi Anna: Esőben. (novella) ♦ Kuthy Sándor: A Szonett. Debreceni vásár. (versek) ♦ Györék József: Válaszolás Szabolcska Mihály „Nyílt level“-ére. ♦ Sav: Klerikális hadüzenet. A Galilei-Kör feloszlása. ♦ cs-y: Bródy Sándor igazsága. Antimodernista eskü a gimnáziumban. ♦ Enrico Ferri: Az emberek egyenlőtlensége. ♦ Nil: Csöndes sikátorok során. (Györék József és Nagy Ferencz versei) ♦ Kálmán József: A fehér házban. (Hermann Bang regénye) ♦ Munkácsi Sándor: Paul Bourget: Le Tribun. ♦ Csiky Jenő: Faragó Ödönnek. ♦ Komlós A.: Csáth Géza: „Janika“ és „Hamvazó szerda“ ♦ Beküldött könyvek, folyóiratok stb. jegyzéke.

A címlapot ÁCS FERENC rajzolta.

A «HALADÁS» ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egy évre . . . 10 korona.

Fél évre . . . 6 „

Negyed évre . . . 3 „

Egyes szám ára ötven fillér.

Szerkesztőség és Kiadóhivatal: **Kolozsvár, Bólyai-u. 3. I/7.**

□□

Szerkesztőség Budapest részére: Hangay Sándor címén, Budapest, II. kerület, Batthyány-utca 37. sz.

Kéziratok visszaküldését csak a megfelelő portó melletlése esetében eszközöljük.

Kiadóhivatali igazgató: L. Sipos Béla.

Legszebb arany és ezüst-órák

aranyláncok, briliáns, gyémánt és egyéb drágaköves tárgyak, arany és ezüst szivar és cigaretta-szelencék, stb.

csoda olcsó árban

kerülnek eladásra. Arany uri és nőiláncok a legjobb 14 karátos aranyból, hivatalosan fémjelezve

A legjobb kivitelű	25 gr. 56 kor. árban
disztárgyak, a leg-	30 gr. 67 kor. árban
jobb jeggyűrűk	40 gr. 88 kor. árban
óriási választékban	50 gr. 115 kor. árban

Schönwald Imrénél Pécs

Magyarország legnagyobb óra, ékszer, ezüst és iparművészeti áruk és látszerészeti telepe.

Megjelent ötszáz számozott és signált példányban Sydney Carton új könyve: „Jegyzetek Oscar Wilderől“. — Benne a nagy íróember egy unicum arcképével. — Az ára négy korona. — Megrendelhető Rozsnyai Kálmánál Szeghalom, Békésmegye. ::

Szőlő-oltvány

fajtiszta piros „Delavare“, európai és amerikai szőlővesszőkről név és árjegyzékünket **ingyen** és bérmentve küldjük meg, aki címét tudatja. — Megjegyezzük, hogy Magyarország legmegbízhatóbb érmeleki szőlőtelepeinken termelt 150 fajta legkiválóbb bor és csemegeoltvány és egyéb szőlővesszőkből 3 milliót a legmérsékeltebb árak mellett bocsátunk eladásra, az árjegyzékünkben kitüntetett előírás szerint, a legujabbfajta lugasoltvány gyűjteményből ingyen csatoljuk minden megrendelőnknek. — Cim:

MOLNÁR JÓZSEF ÉS TÁRSA nagybirt. 150 holdas szőlőoltvány telepe. Ér-Tarcsa (Bihar-m.) posta Érmihályfalva.

Szabatkőmivesség és állam.

Közös célok felé . . .

A szabatkőmivesség ellenségeinek mily olcsó módot kínál ez a szó a diadalszerzésre. Diadalszerzésre azok előtt, kik nem gondolkoznak, kiket frázisokkal lehet irányítani.

Ime, – harsogják öblös hangon, – az a titkos szövetség, melyet megtűrnék az államok legnagyobb részében, noha életük ellen irányítja fegyvereit! Nép, nemzet ismeretlen fogalmak abban a könyvben, melybe eszményeiket írják. Az egész emberiséggel törődvén csak, azt a szűkebb területet, melyet az állam, a haza fogalma zár magába, teljesen negligálják. Égnek a vágytól, hogy az országok határai egymásba olvadjanak, hogy az emberek száz milliója, mint szürke, nemzeti jellegétől megfosztott tömeg hömpölyögjön tova életének útján. És mert a nemzetek érdekei fölött fejedelmek, uralkodók örködnek szigorú fegyelemmel: ellenséges tekintettel néznek a trónusok felé is.

És míg minduntalan felhangzik ez a vád, mely a tömegeket olyan könnyen tölti el gyűlölettel, addig a királyi művészet vezetői, ezeket az „Olde charges“-okból minden nagypáholy alkotmány könyvébe felvett szavakat vésik minden új testvér lelkébe: „A kőmives bárhol lakják vagy dolgozzék is, békeszerető alattvalója a polgári hatalmaknak, és sohasem elegyedik a béke és nép java ellen irányuló lázadásokba és összeesküvésekbe és az alantas hatóságokkal szemben sem feledkezik meg soha kötelességéről“ . . .

De kell-e erre a kőmivest figyelmeztetni? Még akkor is, ha egészen

új szeme a testvéri láncnak? Hiszen az emberszeretetnek, az ember-megváltásnak eszméje hozta a páholyba. Ég a vágytól, hogy mívelje a lelkét és a magáéval még sok ezer másét. És mert a kőművesesség munkát követel: első sorban a maga hatásának szférájában kell az eszmét tetté váltania. És irtani kell a szivekből a gyűlöletet, egymásba kell őket kapcsolnia . . . és az egyetértés, a polgároknak összehangzatos működése teszi az országokat hatalmassá, nagygyá. Ahol polgár és polgár között rés mutatkozik, ott mint összeforrasztó erő ékeli magát közéjük, ahol félreértések disszonans hangjai hallatszanak, ott a szeretet csillapító szavával újra harmóniába olvasztja azokat. És míg az osztály és politikai érdek olykor egymást pusztító fergeteggé fújja fel a szenvedélyeket, addig a kőműves a béke olajágát lengeti mindenütt és a harcok zivajába engesztelően hangzik bele szózata: szeressétek egymást . . . testvérek vagytok . . . kétszeresen is testvérek!

A törvények, a bennük foglalt ethikai mennyiség arányában járulnak hozzá az országok boldogságához! És míg a hatalom büntetések kiszabásával igyekszik minden polgárt megtartásukra kötelezni, addig a szabadkőműves törekvése oda irányul, hogy a lelkek benső szükségletévé tegye ennek a kötelességnek teljesítését. Arra törekszik, hogy minden embernek a maga lelke legyen a törvénykönyve, még pedig olyan kodexe, mely sokkal többet foglal magában a törvényhozókénál. De azért egy tekintetben igazuk van azoknak, akik a kőművesességet a törvényellenes intenció abszurd vádjával illetik, a mennyiben egész tevékenysége valóban oda irányul, hogy a törvények egyáltalán feleslegessé váljanak!

Mily megnyugtató tudat az államokra, hogy a láthatatlan, jutalmat nem kívánó segítőknek százai és ezrei állanak mögötte! És ott állanak a közélet minden ténykedésénél, minden megnyilvánulásnál. Ott, hogy átszellemítő, átfinomító fluidumokat beleömlésszék a tettekbe és alkotásokba. Durva kezek emelkednek fel olykor, hogy zúzva csapjanak le kész remekre, vagy közhasznú tervekre, mikor egyszerre csak szeliden ereszkednek alá, hogy simogatássá lágyuljon a bennük összehalmozódott erő. Senki se vette észre, hogy szabadkőművesi kar nyúlt a kéz után és hogy ennek szelid érintése állította meg romboló munkájában.

Ám ha kell, energikusabb fegyverekkel is szembe száll a szabadkőművesesség az ilyen romboló munkával. De munkája akkor sem fondorlatos. A meggyőzés, az agitáció, a felvilágosítás fegyvereit használja azok ellen, kik a haladás, a fejlődés folyamatának gátat vetnek. Küzdelmében ellenségeinek az a fenyegető kiáltása sem állítja meg, hogy tilos ultra lép, mert a politikába avatkozik. Ki ne tudná ma már, hogy a társadalomnak nincs

olyan kérdése, mely valamilyen szállal össze ne függne a politikával? Nincs-e politikai vonatkozása az iskola- és munkásügynek éppen úgy, mint a közegészségügyi, a gazdasági és a társadalom életére kiható ezer más problémának. A reakció mindegyikben megtalálja azt a pontot, melyből megakasztó, hátráltató munkáját sikerrel végezheti. Amit a reakció a maga szempontjából nem tekint politikának, mért válnék azzá, mihelyt a szabadkőművesség: munkájának megakasztására törekszik? Ha nem politika az ifjúságnak felekezeti csoportokba való tömörítése, mért volna politika az olyan egyesületek istápolása, melyek a jövő generációba, az elfogulatlan tudomány szeretetét igyekszenek beleoltani? A szabadkőművesség igen is meg tesz mindent a retró üzemek ellensúlyozására, az emberi társadalom fejlődésének előmozdítására, a mitől azonban szabályainak értelmében és saját világfelfogásánál fogva is tartózkodik: az a napi politika. Amit nem enged szentélyeibe betolakodni: az a pártszellem, a szűkkörű klikk-szempontról és mindaz, aminek a rugója az általános nagy emberi érdekek nem törődő egyéni- vagy osztályérdek. Sikra száll mindenért, ami a közösségre nézve jelent haladást és távol tartja magától mindazokat a törekvéseket, melyeknek irányítója a kicsinyes önzés. A szabadkőművesség a maga tisztultabb világfelfogásánál fogva irtózik a tülekedő piaci politikától – de résen van, nehogy ez az általános emberi érdekeket sértse, nehogy gátat vessen a haladásnak és megakassza a tudomány előretörését, a világgosszág terjedését. És így a szabadkőművesi munka nem államellenes – hanem csak reakció ellenes. A szabadkőműves nem megdönteni, hanem egészségessé akarja tenni az államot. Nem elnyomott, rabszolga sorban és tudatlanságba sínylődő polgárokból látja az állam támaszait, hanem szabad, független, felvilágosodott hazafiakban. Annak a politikának tehát, mely boldog, erős, gazdag államot akar, a szabadkőművesek a legbuzgóbb segítői . . . és modern, a nép és ország javára törekvő politikus és uralkodó szemé előtt lebeghet-e más ideál? Annyira nem, hogy még a legreakciósabb, tisztán osztályérdekeket képviselő államférfiú is a népjólétét, a köz javát, a demokraciát hirdető jelszavakkal igyekszik pozícióját megerősíteni, kormányzásának szimpátiákat biztosítani.

Mélyen átérezte a szabadkőművességnek az állam, a haza szempontjából való nagyjelentőségét Nagy Frigyes, midőn 1777 február 24-ikéről keltezett, a berlini „Royal York“ páholyhoz intézett levélben ily lelkes szavakra fakad: „Az a társaság, mely csak azért dolgozik, hogy államaimban a legkülönfélébb erényeket vesse el és növeszsze nagyra, mindig számíthat pártfogásomra. . . Nem lehet ennél dicsőségesebb kötelessége fejedelemnek és én részemről mindvégig hiven fogom teljesíteni.“

Valóban erényvető és növesztő intézmény a szabadkőmivesség . . . és az angol, a svéd királyi ház, a német császárok háromja is, nemcsak emberi meggyőződésből, hanem fejedelmi okosságból is forrt annyira össze, a királyi művészet szövetségével. A szabadkőmivesség csak szabad férfiakat vesz fel kötelékébe, de jó hazafi csak szabad ember lehet, kit le nem nyugöz sem rabiga, sem elöitélet, ki belső szükségletből és nem külső kényszernek engedve dolgozik embertársai és a haza boldogságának nagy munkáján. Igaz, hogy a szabadkőmives nem tekinti a haza határát olyan falnak, melynél megszünik szive dobogni, melyen túl az embert nem tekinti édes testvérének, ki számíthat támogatására és számíthat szeretetére. Nem! A szabadkőmivesi szeretetnek nincsenek határai . . . szétárad mindenfelé, ahol a lelkeknek melegségre van szükségük!

De vajjon a maga szűkebb családját kevésbbé szereti-e az, akinek a szomszéd házból kihallatszó sóhajtás is fáj, akinek lelkét a szomszéd házban hullatott könnyek is égetik . . . Nem meséli-e el a mult és jelen krónikája, hogy mint tör ki a nemzetek lelkéből a méltatlankodás felkiáltása, mint marcangolja a milliók lelkét a fájdalom, mert valahol, messzi távol, egy kis, majdnem ismeretlen nép hal vértanu-halált nagy és nemes eszméért . . .

Ám a szabadkőmivesi sziv nemcsak a jajkiállásra döbben meg, hanem megmozdul, mint az aeolhárfa akkor is, ha a leghalkabb sóhaj szellője érinti húrjait. A szabadkőmives hű fia hazájának, mert a hűség lelkéhez nőtt, a szabadkőmives apostola a hazafiasságnak, apostola nemcsak szubjektív impulzusokból, hanem azért is, mert tudja, hogy a hazafiság ama nagy érzések közül való, melyek az embert magasabb légkörbe viszik, dicső tettekre lelkesitik és felülemelvén őt a hétköznapiságon: lelkét tisztítják, ami a szabadkőmivesi munka egyik célja!

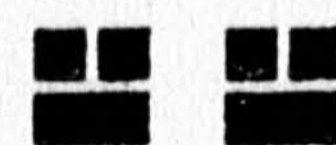
Az, hogy az embereket hazája határain túl is boldognak szeretné látni, hogy a békét olyan hatalmas fává kívánná megnöveszteni, mely nemcsak hazája, hanem széles e világ minden népét minden emberét beborítja árnyékával: nem teszi hazája iránti szeretetét kevésbbé forróvá, kevésbbé lángolóvá.

Hiszen a nagy és hatalmas uralkodók is a békét kezdik népeik elé kitüzni . . . és ebben a törekvésükben im újra a szabadkőmivesek leglelkesebb támogatóik, a szabadkőmivesek szerszáma serényeskedik legjobban azon, hogy ez a meggyőződés, gyökérverésre alkalmas talajra találjon a lelkekben! A béke, az egyetértés, a szeretet zászlóhordozói ők, de magasztos eszméjük szárnyain a magasba emelkedvén: még a legkiválóbb alkotásokon is észreveszik ezeknek mivoltukban rejló, hivatásukból folyó, a

legmagasabb etika és az emberiség szempontjából való fogyatozásait, és vállvetve dolgoznak ezeknek eltüntetésén, vagy legalább mérséklésén. És ez éppen a szabadkőmives legfenségesebb munkája! Bármily neve legyen is a falnak, mely az embert, az embertől elválasztja, emelte legyen akár felekezeti előítélet, akár nemzeti versengés, akár valamely párt vagy osztály érdeke, a szabadkőmivesnek, a falon a helye, hogy egyik kezét jobbra, a másikat balra nyujtsa, hogy láncszemként kapcsolja össze, a két oldalon levőket, hogy rajta keresztül egybefolyjon a szivekből kiáradó, de egymást meg nem találó szeretet!

Ott áll magasan a küzdők felett, és törekvéseiknek azokat a szárait kémleli, melyek nem speciális érdekek jellegét hordják magukon, keresi, hogy lassan-lassan egybeforrassza, egybeszője, hogy egykoron, talán évezredek multával, mint az egész emberiségnek árnyat és pihenést nyujtó lugas boruljon feléjük. Mint óriási szellemlugas, melyben egynek érezi magát, ami különben elkülönített, melyben az elválasztottak együttes erővel dolgoznak azon, ami céljaikban közös, együtt azon, ami minden erkölcsi tökéletesedésnek feltétele . . . együtt és egygyé válva a testvéri érzésben és az eszmények szeretetében!

Mentor

Átok-imádság.

Ma, Böjtmáshava derekán
(Rút éjjel és szép éjjel ez)
Ma törli le szűz-volta hamvát,
Ma ül sirón nevetető tort
Lánysága és szüzsége sirján:
Fehér ágyon a szeretőm.

Szenteltessék meg ez az éj!
Átkaimmal szenteltessék meg!
Uram – (Halál vagy Jehova,
Amékötök jobban szeret –)
Paizsodat ragadd elő most
S emelj fel rá törvénytevőnek.

Verjük meg ezt az éjszakát
A bosszúállás vesszejével
S valami iszonyú csodával
Büntessük meg a torozókat!
Mondjunk egy szent, nagy végzést,
A Halál-Uristen nevében
Egy iszonyú törvényátkot:

Mind, aki torát így űli,
Szerelmesen, sirattatón,
Fekete vérrel szülje meg
Idétlen csecsemő-adóját.
S mint rothadt fáról a gyümölcs,
Úgy hulljon el éretlenül
(Iszonyúan éretlenül)
Minden gyümölcse félvirágban.
Ne ériék átkozott gyümölcse

Kilenc hónapig anyafáján
S úgy álljon meg bűnnel rakottan,
Úgy várjon ott bőven rakottan
Hulló, holt, fekete virággal
Minden átok-gyümölcsözéskor.

SZOMBATI-SZABÓ ISTVÁN.

Fogant az átkom valahol.

Valamikor megátkoztam
Egy menyasszonyt nászéjszakáján.
Ó jaj, halálom éjszakáján.
S született gyermek e világra:
Rossz szívemre szomorú valóság,
Mert fogant az átok-imádság.

Ó jaj, gyümölcsöt termő átok . . .
Valahova messzire látok,
Két fehér mellett az éjszakában . . .
Fehér mellett fehér ágy szélén;
Szoptat egy asszony és dalol . . .
Fogant az átkom valahol.

Imádságos szavak zenéje
Fürösztgeti egy kisdéd testét . . .
Most van megváltatásom éje.

Váljék az átkom mind anyacsókká,
A kinjaim kis csecsemő-kacsókká,
S valahány átkom bő anyatejjé,
Hogy ne éhezzen az a gyermek,
Kit bús átkom étellel vert meg
S bölcső-szívem álomba ringat.

SZOMBATI-SZABÓ ISTVÁN.

Feri bá részeg.

Irta: Árkosi Ferenczi Kálmán.

Hosszú, elnyújtott, üvöltés hangzik az alszögről. A hegy oldalába ragasztott házakból kibújnak, úgy ingújjban, az emberek. Az asszonyok is odabenn felejtik a gyermekeket. Kiállanak a kapukba és szomszéd szomszédnak ujságotja:

– Feri bá esmönt részög! . . .

És úgy van valóban. Feri bá alaposan benyakalt és ordít, mintha a mennybéli üdvösségét szálankint húznak ki belőle az ördögök.

Stációkat tartva jó a korcsma felől. Meg-megáll: ordít . . . Lép egyet: énekel . . . Elesik: jajgat . . . Fölkel: káromkodik . . . Mindezeket olyan tempóban cselekszi, hogy egy óra alatt nem halad fél kilométert.

A falu népének van ideje kiélvezni a vigjátékot. Nem késik el senki, még ha az erdőn van is este, mert Feri bá éjfélig is előadást tart.

Egy-egy mondása, felkiáltása után vihogás hallszik a kicsi kapuk mellől. Alszög, fölszög, nagy ucca, kicsi ucca, hangos a nevetéstől. Figyelnek . . . Csodálatos a falusi fül; nagy távolságban is megértenek mindent. Még a Vasvárból se jó le senki, hogy jobban hallja, pedig jó messzi van.

A nagy érdeklődésnek most valami különös oka is van. Feri bá itkányos ember. Régente, amig jobban telt reá, mindennap öntözgette a torkát. Egyszer, nem régiben, nagy beteg lett s akkor megfogadta, hogy nem iszik többé soha. Ennek a sohának az elteltét jelezte az öblös hang az alszögből. Ezért érdeklődtek annyira s magyarázgatták, hogy kerek negyven napig birta ki Feri bá pálinka nélkül.

Most pálinkával nem bírja. Az dirigál neki.

Világos, tiszta az este. Fúj a szél a Hargita felől. Elvértve szállingóznak a hópelyhek a levegeben. A hold, kettős udvarból, elfakulva bámul a mélységbe. Sárga, dérmarta levelek zizegnek az ucca porában s zizegésük mintha jelezné, hogy vége, vége, megjött a tél jégszánkóján s azok a gyéren hulló hópelyhek már megcsördített ostorának csapójából foszlottak ki.

Feri bá nem törődik semmivel. Megy . . .

– Aj hó, karikó, kutyának való! – éneкли és lábait, a karikásakat, megütögeti a tenyerével. A mozdulata nem valami szerencsés, mert a karikók elszaladnak és Feri bá elterül a földön.

Fekszik a hátán és rugdalózik. Szeretne megfordúlni, de nem sikerül. Kinlódik, mint a hátára fordított cserebogár jó ideig, de belátja, hogy hiába és elkezd ordítani:

– No, no, no, no – csuhaj! Nincsen – baj! . . .

A csuhaj és baj szókat elnyújtja. Elordítja ötször, hatszor, aztán pihen . . .

Egy kutya kerül elé valahonnan. Előbb félénken kerülgeti a fekvő alakot, aztán

bátorságot kap, odamegy és szimatolni kezd. Mikor az archoz ér nedves orrával, Feri bá föleszmél és rászól:

– Ne csókolj galambom! Ne bizon! . . .

A kutya vakkant egyet és elszalad.

A szemben levő kapuban két legénke figyelte a jelenetet és most nagyokat kacagnak.

Az egyik megszólal:

– Te Jancsi, állítsuk lábra! Mekkora fog esni! . . .

Már előre látják a Feri bá zuhanását és nagy jóakarattal odamennek hozzá.

Jancsi, a nagyobb, megfogja a földön az egyik kezét és húzni kezdi.

Feri bá megérzi a ráncigálást. Rugni kezd és kihuzza a kezét a legénke kezéből.

De az ismét belé kapaszkodik.

– Ki vagy te? – kiált föl a részeg.

– Segíteni akarunk kijednek! – felel Jancsi és hívja a társát.

– Osztán mié't? – mordul rájuk Feri bá.

– Met a fő'dön van! No jere máng Jóska! – szól a társához.

Jóska is megfogja a részegét a másik oldalon. Emelni kezdik.

Feri bá kapálózik és kiabál:

– Mönjetök innét hé! Ne cibáljatok máng!

– De tudja-e, a fő'dön van?! – beszél hozzá Jancsi.

– Mi bajod véle! Ott vagyok, mert ott akarok lönni. Mönjetök a nyavajába! . . .

De hiába rug, hiába kiabál, a két legénke nagynehezen egyenesre állítja. Vezetni kezdik. Mennek vele pár lépést. Akkor aztán mindketten elengedik.

Feri bát most a feje húzza előre és orra bukik. A legénkék kacagva elszaladnak, hogy figyelmeztessék az asszonyt a veszélyre.

Alig mondják el Feri bá feleségének, hogy milyen részeg az ura, már hallszik a nóta:

Most jövök a korcsomából.

Feleségem ki a házból,

Ki a házból! . . .

Feri bá kihasználta az előnyt, melyet az orrabukás szerzett neki. Használta lábát, kezét, mert használhatta. Mászni kezdett. Egyik kapu sarkánál egy nagy kerek kő volt s arra valahogy fölkerült és megvetette hátát a kapuhoz.

Énekel. Aztán szidja az asszonyt.

A legénkék mondják az asszonynak, hogy nagyon részeg Feri bá.

– Há e'mönyök no a tes'vérömékni! Oh, bár eccö megdöglenék máng! – teszi hozzá forró óhajtó hangon.

Eszébe jut, hogy hányszor szaladt ki ingben a hóba, mikor az ura részegen hazajött. Hányszor verte meg! . . . Milyen csúffá tette a falu előtt őt és hogy elherdálta a szép vagyont.

Jancsi ajánlja, hogy haza kellene hozatni, mert hideg van, de az asszony nem hajlandó.

Kendőt terít a hátára és átmegy a harmadik házba.

A legénkék haza indulnak . . .

Megnézik Feri bát, a mikor rátalálnak, aztán becsapódik mögöttük az uccakapu.

Nem törődik már senki a részéggel. Fiatalabb korában bicskát szúrt egy emberbe, aki hazaakarta segíteni. Azóta csinján bánnak vele.

Az apró lámpákat lassankint eloltogatták. Lefeküdtek . . .

A bakter megindult, hogy vigyázzon az alvók álmára. Tu-tu-tu, túlköl végig az uccákon, figyelmeztetve a tolvajt, hogy merre jár és veszélyeztetve az alvást a sok túlködéssel. De a falusiak nem gondolnak a mesterkedésével, sem a Feri bá ordításai-
val. Alusznak . . .

A bakter túlköl; Feri bá ordít; a kutyák ugatnak. Máskülönben csend van . . .

– Mit fogadál asszon!?! . . . Mit? – mondogatja.

Lassan az eszébe jut, hogy mit fogadott az asszony és folytatja:

– Se' boldog, se' boldogtalan állapotjában soha el nem hagyom. Asszon! – ordít. – Süket kutya, te asszon! Ki a házból, te asszon! . . .

A hangja végigzúg a falun. Valaki, a baktereken kívül még hallhatta is, de a felesége bizonyosan nem. Testvére házában védve volt. Aludt . . .

Feri bá halad a kerítés mellett. A bakter oda ér és túlkölni kezd a fülébe.

– Haza vezetöm no! – ajánlkozik, – adja a kezit no! Mit bögg örökkéig! Fe-
kügyék le, ha részög!

– Ne eböggj, bagoly! In-dulj! In-dulj! – vezényel Feri bá.

A bakter még egyszer jól a fülébe túlköl és otthagyja.

Feri bá megy a kerítés mellett csigamódra. Aztán megáll és néz. Nem ismeri a helyet. Énekelni kezd:

Szerusz, szerusz, te jó barát!

Kiki tudja maga baját.

– Én is tudom a magamét . . .

Más is tudja a magáét . . .

Megindul ismét. Csodálkozik. Nincs ház sehol . . . Nem érti . . . Pedig nagyon egyszerű a dolog. A sövény kerítés a rét felé vezet egy kis zsákucca szélén. Át kellett volna menni a kis uccán, a torkolatnál, de elfelejtette.

Az idő nagyon hidegre vált. A hó gyéren hulldogált. Feri bának mindegy. Halad tovább énekelve.

Egyszer aztán különös dolog történik vele. A lába alól eltűnik a föld és ő lóg a kerítésen. A patak partján függött a levegőben.

– No, no, Jehova Krisztus! – fohászkodik a részeg. – Karikó akadj meg! – biztatja a lábait.

De azok nem akadtak meg, mert a kerítés a patak meredek partjára volt készítve.

– Vaaj a fene! Ki lát ijent? – beszél és már nehezen tartja magát.

– Hát nem fogom tovább, nem én! – mondja és elengedi a kerítést.

Egy zuhanás és Feri bá ott fekszik a patak fenekén, amit bizony sehol sem neveznének pataknak, annyira kicsi. A víz kevés s olyan szerencsés a Feri bá helyzete, hogy a feje és a lábai szárazon vannak.

Tapogat maga körül. Benyul a vízbe.

– Hát nem bánom! Ögye a fene! Viznek viz! Hé feleség, állj a hüt mellé! – ordít.

Nem jó senki . . .

Eléneklei a „Szerusz, szerusz, te jó barát“ nótát, aztán próbál kikászolódní a patak-
ból, de nem sikerül. Érzy, hogy a víz átszivárog a vastag condrán és a testét érzy.

Úgy találja, hogy ez nem nagyon kedves dolog. Elgondolja a helyzetét. Nem fázik még, de érzi, hogy hideg az ájer, bár a patakban nem nagyon éri a szél.

– Hm! – tépelődni kezd . . . Aztán ordítani kezd.

– Hé feleség! Hé feleség! A hüt mellé állj, a hüt mellé! – zúg szokatlanul mély, erős hangja a patakban és a meredek part olyan színezetet ad neki, mintha valaki a föld alatt kiabálna.

Csak a kutyák felelnek nagy ugatással, más felelet nincs a Feri bá parancsolására.

A részeg kezdi nem szeretni a vizet. Szeretné kiemelni magát belőle. Emelgeti a lábait, de hiába kinlódik, mert azok visszaesnek mindig. Majd a karjához köti a reménységet és kezével belemarkol a fagyos kavicsokba, hátha megfordíthatná magát. De azokkal sem ér el semmit. Háton fekve marad. Nem mászhatik a levegőben négykézláb.

A condra ujjasát akarja kihúzni a vizből. Csodálkozik, hogy ez se sikerül. Lejjebb nyúl. Érzi, hogy jeget ér a keze s hogy a condra kemény mint a kő.

Ordítani, üvölteni kezd. Nem hagyja abba, szakadatlanul gyakorolja a torkát.

– Hé feleség! Feleség! Ki a házból! Hallo-od?! Hallo-od?! . . . Hova löttél, hallo-od?! . . . A hüt mellé állj! Hallod-e hé! . . .

Az iszonyú hang nem akart elcsittulni. A kecskepásztor, aki a közelben lakott, nem tudott aludni tőle. Végtére is rászánta magát, hogy kimegy és hazavezeti Feri bát. Megindult, de annyira hidegnek találta az időt, hogy visszatért a kunyhóba a zekéjéért és úgy fogott hozzá a kereséshez.

A hang után ment. Későre talált rá.

– Uram Jézus! – rémüldözött szegény, amikor meglátta a patakban. – Hát él?

– Mi bajod véle, te kecskebak?! – szólt rá a mélységből Feri bá.

A kecskepásztor jó ember volt, nem haragudott meg. Lement hozzá és cibálni kezdte. A condra ujjas már befagyott volt a vízbe. Sokat vesződött, amíg kiszabadíthatta és kihúzhatta a részegét a partra. Ott nézte meg jobban. Csupa jég volt a harisnya és az ujjas.

– Ez is utoljára részegedett le, – gondolta magában.

Feri bá, földet érezvén a lába alatt, szidni kezdte megmentőjét, de az nem törődött vele. Már a koporsóban látta Feri bát; megbocsátott neki mindent; hazavezette, lefektette, tüzet csinált a házban és amikor a részeg elaludt, hazahívta az asszonyt.

Reggel kijózanodva ébredt Feri bá és botot fogva ütni kezdte a feleségét.

Állj a hüt mellé asszon! – tanitgatta. – A hüt mellé! Mit is fogadtál a pap előtt? . . . Úgy-e elfelejtetted? . . . Se boldog, se boldogtalan állapotjában soha el nem hagyom? Így van-e hé?! . . .

Az asszonyt a szomszédok vették ki a kezéből és a botot megkóstoltatták vele is. Este már a korcsmában ült. Nem volt semmi baja. Kérte az italt:

– Mózsés ur, adjon egy ötös pálinkát a jobbikból!

Mély sóhaj.

Irtta: RICHARD DEHMEL.

*A rózsák még viritanak.
A sok sötét lomb megreteg.
A fü ölén felébredek.
Oh jönnél csak,
Most üt az óra éjfelet.*

*A hold eltűnt a fák alatt,
A tóra ömlik mind a fény
A füzek csendben állanak,
Nyakam a fübe rejtem én,
Még így sosem imádtalak!*

*Még sosem tudtam eddig azt,
Ha átkaroltam testedet,
Ha éreztem a lelkedet,
A melled mélye mért fakaszt
Oly hörgő sóhaj, rémeset.*

*Oh látnád, hogyan tűnik fel
Két fénybogár a fü alatt!
Soha többé nem hagyalak el!
Oh jönnél csak!
A rózsák még viritanak.*

Fordította: RADVÁNY ERNŐ.

Az angyalok.

Irta: RAINER MARIA RILKE.

Mindüknek forró, fáradt szája,
Lelkük fehér, határtalan
És mindük mintha bűnre vágyna.
Az álmuk néha nyugtalan.

Egyenlő mind. Sétálnak néha.
Mély csendben Isten kertjén át
És lágyan mind együtt dalolja
Az Ő hatalmas dallamát.

És hogyha széles szárnyuk febben,
Nyomukban szellő száguldoz
Talán magasztos, mérhetetlen
Szobrászkezeléssel akkor Isten
A kezdet könyvében lapoz.

Fordította: RADVÁNY ERNŐ.

A szerzetes és a minisztráns fiú.

(Egy állítólagos Wilde kézirat.)

„Áldj meg Atyám, bocsásd meg az én bűneimet“. Hallgatta a szerzetes, testben-lélekben megtörve; a lelke mélyen szomorú volt és a szive nehéz, mikor a gyónószék rettenetes magányosságában körülfolyta őt az örökkön ismétlődő szürke bűnök árja. Kifárasztotta a már megszokott hang és kifejezések menete. Hát a világ soha se változik meg? Majdnem husz század mult el, hogy a keresztény papság ott ül a gyóntatószékben és hallgatja ugyanazt a régi históriát. A világ nem javult meg, marad a régi, mindig a régi. Az ifjú szerzetes felsóhajtott és egy pillanatig úgy kívánta: vajha rosszabbak lennének az emberek. Mert nem térnek le a régi idők megszokott nyomdokairól és egyéniebbek lennének bűneikben, ha már bűnt akarnak elkövetni? De a hang, amely most csendült meg, felébresztette az álmodozót. Oly lágy volt és finom, oly félénk és bizalmatlan; megáldotta és meghallgatta. Oh, igen, már ráismert a hangra! Ép akkor reggel hallotta először; a kis minisztráns fiú hangja volt, aki a misénél szolgált.

Megfordult és kinézett a rácson; a gyermek ott térdelt mélyen leborulva. Megösmerte hosszú, selymes fürteit. Abban a pillanatban felemelte fejét a gyermek is és a szerzetes tekintete találkozott a mélységes nagy kék szemekkel; látta a szép metszésű kis arcot a bűnbánat pirjával előntve; a gyerekek apró vétkeit gyónta meg – és akkor ujjongás hatotta át: van hát még valami a világon, ami igazán gyönyörű, valami, ami valójában igaz. Vajjon eljön-e majd az idő, hogy ezek a lágy, skarlátpiros ajkak megkeményednek a hazugság szavától? mikor a lágyan reszkető félénk gyermekhang is konvencionálisan megváltozik? Szemeit könnyár lepte el és erejét vesztett hangon adta meg a feloldozást.

Erre a gyermek felállott, – és ő figyelte – amint átment a kápolnán és leborult az oltár előtt, hogy vezekeljen. A szerzetes sovány, fáradt arcát két kezében rejté és kimerülten sóhajtott. Másnap reggel, mikor ott térdelt az oltár lépcsőjén és elmondotta a confessiót, úgy hajolt meg, hogy homloka érintette az arany glóriát, mely a kis minisztráns arcát fonta körül

és úgy érezte, hogy halántékában tűzláva ömlik el és valami különös új szépség ragadta magával. Mikor a legcsodálatosabb dolog a világon: teljesen odaadni valakinek a szívét, váratlan pillanatban éri a férfit, az az ember tudja, hogy mi a mennyország, megérti, hogy mi a pokol; de ha az az ember aszkéta, ha az az ember szerzetes, aki lelkét a lemondó kegyességnek szentelte, jobb lett volna annak az embernek soha meg nem születni!

Mikor bementek a sekrestyébe és elé állt a fiú, hogy meghatottan átvegye tőle a szentelt miseruhákat, úgy érezte, hogy ezután vallásának teljes rajongása, imádságának minden buzgalma, összefügg vele — nem, — tőle fog eredni; egyedül egy céllal. Azzal a mély tisztelettel és alázatossággal, mellyel a megszentelt tárgyakat érinti, tette kezeit az aranyfürtökkel koronás fejére, simította meg a sápadt arcocskát és miközben azt kissé fölemelte, előrehajolt, gyöngéden érintette ajakával a sima, hófehér homlokot.

A gyermek a gyöngéd ujjak simítását érezte és minden összefutott a szemei előtt és mikor a karcsu szerzetes ajakának csókja érte, csodálatos bizodalom fogta el: megértette. Széttárta gyöngé karjait és finom, karcsu kezével átkulcsolta a szerzetes nyakát és megcsókolta a száját. Az ifjú pap jajszóval esett térdre és a skarlátba és csipkébe burkolt gyermeket szívére ölelve, elborította pirban égő gyermekarcot a tüzes csókok özönével. De hirtelen félelem fogta el mindkettőjüket, szétrebbentek és forró, reszkető ujjakkal hajtogatták a szent öltönyöket, majd elváltak nagy bátor-talan csendességben.

A szerzetes az ő szegényes, rideg cellájában próbált megpihenni és gondolkozni, de mindhiába; enni akart és undorral taszította el a tányérját, imádkozni akart, de a keresztrefeszített szenvedő alakjának helyén, a nyugodt, hideg testnek és agyongyötört, fáradt arcnak helyén egy pirban égő, gyönyörű fiú fejét látta, nagy csillag szemeit az ő új szerelmének.

Minden dolgát aznap csak úgy gépiesen végezte az ifjú szerzetes, nem tudott se enni, se egy percig nyugodtan ülni és ha egyedül volt, bűbajos énekhangok járták át a csontját-velejét, könnyünek érezte magát, mintha repülni tudna, vagy a megörülés félelme fogta el.

Végre, mikor beállott az éj és a hosszú, forró nap, mely agyonkinozta és emésztette, elmúlt, lerogyott a feszület előtt és gondolkodni kezdett, felidézte gyermekségét, ifjúságának első éveit, de fölébredtek az utolsó öt esztendő rettenetes küzdelmei is. Ott térdelt Ronald Heatherington, az anyaszentegyház papja, a huszonnyolc éves ifjú, aki öt éven át szenvedte át a heves háborúságot, küzdve a rettenetes szenvedéllyel, melyet gyermekkorában ápolt és az mindhiába lett volna? Az utolsó esztendőben már

úgy érezte, hogy elmúltak mind a kisértések és szenvedélyes szerelmének rémes fellángolásai örökre kialudtak. Dolgozott erősen, szünet nélkül öt éven át, hogy felszentelték, oda adta magát egész lelkével szent hivatásának. Minden erejét megfeszítve, természetes egyéniségét feloldotta vallásának gyönyörű miszteriumaiban. Elkerült mindent, ami feltámasztaná előző életének emlékeit. Elfoglalta itt a lelkek pásztorságát, övé lett az a kis kápolna, a melyik mellett most lakozik s a melyik legtávolabb esik azok közül, melyek a régi Szent-Anzelm templomát veszi körül. Alig két-három napja volt még itt, mikor átment látogatóba ahhoz az öreg emberpárhoz, akik szomszédságában laktak egy kis kunyhóban s kertjük határos volt az övével s kik felajánlották ministrálni az unokájukat.

„A fiam művész volt, uram” – beszélt az öreg – „és nem volt kedvére itt élni, elment Londonba, a hol sokat dolgozott és egy uri leányt vett feleségül, de egy hideg tél elvitte és itt hagyta ifjú nejét és kis babáját. Ő felnevelte és maga tanította, de az elmúlt télen ő is meghalt és a szegény apróság ide került hozzánk; nagyon érzékeny, gyöngé gyermek, – nem hasonlít mihozzánk – igazi úri fiucska, olyannak született, úgy nevelték Wilfredet. Szegény anyja nagyon boldog volt, hogy ministráltatta az egyik londoni templomban és a fiúnak is nagyon gyönyörűségére volt, ép ezért gondoltuk, – ha önnek nem volna terhére uram – hogy bizony jó lenne, ha itt is azt cselekedné.”

„Hány éves a fiú?” kérdezte az ifjú pap.

„Tizennégy, uram” felelte a nagyanyó.

„Jól van. Küldjétek holnap reggel a kápolnába” biztatta őket Ronald.

Teljesen elmélyedve teljesítette kötelességét és így nem is vette észre az ifjú a neki szolgáló kis ministransfiút, amíg ott nem térdelt a gyónószék előtt, csak akkor ragadta el annak csodálatos bája.

„Uram! Segíts rajtam! Könyörülj! A töméntelen munka és gyötrő fáradozás után, mikor már a reménység kezdett élni bennem, minden hiábavaló lett volna? Kell hogy elveszek? Segíts, segits rajtam! Istenem!”

Mikor így imádkozott, kétségbeesetten kinyújtva karjait a keresztre feszített lábaihoz, amely előtt az ő kemény harcait vivta és nyerte, mikor keserű bánatának és gyötrődő bizonytalanságának könnyüi peregtek a szeméből – akkor gyöngéd kopogást hallott az ablakon. Fölemelkedett és meglepetten húzta el a sötét függönyt. A hold fényében, a nyitott ablak előtt állott egy kis fehér alak, mezitláb, a holdfénytől sápadt gyepen, csak hosszú, fehér hálóinge volt rajta; az ő kis ministránsa, a gyermek, aki az ő egész jövődjét tartja apró kezeiben.

„Wilfred, mit keresel te itt?” kérdezte remegő hangon.

„Nem tudok aludni, atyám, mindig rád gondoltam és láttam hogy még világos a szobád, így hát kimásztam az ablakon és eljöttem hozzád. Haragszol rám, atyám?“ Hangja tétova volt megdöbbenette az aszkéta arc zord kifejezése.

„Mért jöttél hozzám?“ A szerzetes nem merte megérteni a helyzetet és előre remegett, mit mond majd a fiú.

„Mert szeretlek, szeretlek téged, nagyon, – de te haragszol rám, – oh mért is jöttem ide, mért is jöttem, de nem gondoltam, hogy megharagszol!“ és a gyermek lerogyott a fűbe és keservesen sirt. A szerzetes átugrott az ablakon és karjaiba zárva a karcsu alakot bevitte a szobájába. Behúzta a függönyt, mély karosszékébe ült, ölében a gyermekkel, kinek szőke feje a keblén pihent és csókkal borította annak fürteit.

„Drágám! Egyetlen gyönyörű drágaságom!“ sugta „hogy tudnék én rád haragudni. Hiszen több vagy te nekem, mint az egész világ. Én istennem, hogy szeretlek téged drágám! édes mindenem!“

Közel egy órája mult, hogy a gyermek ott fészkelte karjai között, gyöngye arcát az övéhez szorítva, mikor a szerzetes figyelmeztette, hogy már távoznia kell. Egy hosszú, utolsó csókban találkoztak még ajkaik és azután a kis fehér tünemény átsuhant az ablakon, átlibbent a holdfényes kerten és eltűnt a szemben levő ablakon át.

Másnap reggel a sekrestyében találkoztak és a gyermek virágszirom arca csupa mosoly volt, a pap gyöngéden átölelte és megcsókolta az ajkán.

„Édesem! édesem!“ csak annyit tudott mondani, amíg a gyermek vizionozta a csókjait, valami csodálatos, földöntúli szeretettel és a nagy csendben úgy tetszett, mintha több volna szavaknál hallgatása.

„Nem értem, mi van ma reggel a tisztelendő atyával“, mondta egyik vénasszony a másikkal hazamenet a miséről, „nem olyan volt, mint máskor, több hibát csinált ma reggel, mint Thomas atya egész esztendőben.“

„Mintha sohse misézett volna“ mondta a másik megvetéssel.

És akkor éjjel és még azután sok éjszaka, a sápadt-fáradt arcú szerzetes függönnyel borította le a fészületet és várta a nyitott ablaknál, hogy megcsillanjon a nyáréj holdfényében a göndör fürtök arany koronája, hogy meglássa azt a formás kis fiút fehér ingében, akinek minden mozdulata maga volt a báj és lássa halvány-ezüst lábacskaikat, megcsillanva a fűben. Az ablaknál minden éjszaka várta, hogy a remegő kis karok szerelmesen övezzék körül a nyakát és érezze a mámoros gyönyörűséget; a szépséges fiú ajkának csókzaporát az ő ajkán.

Ronald Heatherington nem tévesztette el azután többé a mise sorát. Az előirt szavakat imádattal teli rajongással mondta, hogy az a pár ember,

aki meghallgatta, szinte félve mert vele szóba állani szertartás után: hiszen a kis ministráns arca ragyogott és úgy átszellemült, hogy egymást kérdezték: mit jelenthet ez? Bizonyára az ifjú szerzetes szent és a gyermek mellette olyan, mint egy égi angyal, aki nem a föld porából való.

* * *

A világ nagyon kegyetlen azokhoz, aki vele szembehelyezkednek. Kijadja törvényeit és jaj azoknak, kik önállóan gondolkodni mernek; akik elég vakmerők, hogy maguk kívánják eldönteni: élhetnek-e a maguk egyénisége és természetes hajlama szerint, vagy kell, hogy megfojtatni engedjék azokat a megszokás vaskezétől.

A megszokás az a kő, mely a mi fölületes és önkényes kulturánk irgalmatlanul fölépített templomának sarokköve. *«És ha valaki csak neki-
ront ennek a kőnek: összetörik, de akire az rázuhan: porrá zúzza.»*

(Folytatjuk.)

CSOKONAI VÁROSÁBÓL.

Délibábos sovány mezőkön
Sovány fejekre süt a nap.
Hé, nagy urak, hát Debrecen már
Mindig csak Debrecen marad?

Ideje jött az új csodáknak.
Új szél száguld a fák között.
Hé, nagy urak, a mi bús lelkünk
Nyugati lázba öltözött!

Nagy baj lesz itt, hogyha mi szólunk:
Föltámad minden bús nyomor.
Hé, nagy urak, tegyünk valamit,
Vesztettül korrog a gyomor!

Jövőbe, vagy a pusztulásba,
De valamerre nézzetek.
Hé, nagy urak, új idők járnak:
Ébredjetek, ébredjetek!

Ős Debrecen ősivé vált már,
Új hit kell ide, új király!
– Hé, nagy urak, baj lesz, ha kiruccan
Csokonai Vitéz Mihály!

GYÖRÉK JÓZSEF.

CSÖNDES SIKÁTOROK SORÁN.

Szeretek néha elbolyongni
Csöndes sikátorok során.
Kilobbant, meghalt akarások,
Könnyes, koporsós bús torán
Szeretek néha elvigadni.

Harcos napoknak csönd az ágya.
És olyan jó néha pihenni,

Nem érezni, nem okosodni,
Csak egy kis korcsmába bemenni
S fölhajtani egy-két pohárral.

Tudom is én, hogy mire jó ez:
Jövőre-é, vagy a halálra? . . .
– Néha mégis jó betévedni
Valami csöndes, kis korcsmába,
Valami zezzugos korcsmába.

Ott künn mindig csak másnak élünk,
Másért pazaljuk el az álmunk
És másért lobog el a vérünk,
Az erőnk és az akarásunk,
– Ott künn mindig csak másnak élünk.

GYÖRÉK JÓZSEF.

AZ ÓCSKA KONFLIS.

Valahonnan elindul vélünk
És megy-megy lassú döcögéssel.
Lova: a sors; útja: a végzet;
Úgy hívják: élet –
És visz, jaj, drága fizetéssel.

Remények és vágyaknak árán
Sokan bízzák magukat rája.
Mindeniknek van mit elérni
S egy kis tenyéryi
Vágya és jövő-óhajtása.

És meg-megáll s megint megindul.
Egy-egy álmom lemarad róla.
A bánat minden fordulónál
Könnyezve ott áll
S ráborul egy-egy koporsóra.

Napos mezők sóhajos búja
Kesereg és száll a nyomába,
– Am küllője tovább csikordul
S egyszer befordul
Örökre a nagy éjszakába.

GYÖRÉK JÓZSEF.

Repülő sas.

Irta: Büky György.

A tribünök zsufolásig megteltek. Az óriási mező körül volt véve ideges, izgatott emberekkel. S a levegő tele volt halk mormolással, mint olyankor, amikor valami különös, új és idegmámorító látnivaló akad. A téren szép sorjában némán és süketen álltak azok a furcsa, óriás madarak, amelyeknek csak nyakára ül egy vakmerő lelkű, biztos szemű és erős idegű ember és sikoltva a levegőbe szállnak s büszke, dacos ívekben repülnek rendíthetetlen nyugalommal a tömeg fölött.

Az egyik hangár előtt egy férfi és egy nő beszélgetnek. A férfi komoly, határozott és nyugodt arcú. Az öltözete furcsa. Olyan mint a kéményseprőké. Már készen a repüléshez. A nő ideges, a szava is fátyolozott.

– Ne startolj ma Rajmund. Maradj lent. Nagyon rossz előérzetem van.

– Ugyan Helene hadd el. Mit idegeskedsz.

– Én félek.

– Miért? Soha szebb időt nem kívánhatok. Nézd milyen csendes minden. A szélzászló meg se rebben. Az ég tiszta. Remélem, ma recordot fogok csinálni.

– Ne indulj Rajmund, kérlek ne indulj. Itt bennt, a szívemet szoritja valami.

– Hagyj békén. Mennem kell. Menni akarok.

– Hátha a gépedben van valami hiba. Megnézted?

– Légy nyugodt Helene, megnéztem. A „Repülő sas” rendben van. Nézd. Ott áll. Milyen nyugodt, biztos, akár a föld. Szeretnék már a hátán ülni s végig kormányozni rajta a levegőt daccal, vakmerőn.

– Én mégis nagyon félek Rajmond.

– Ej! Mond hát mi okod van rá. Biztosan valami ostoba álom.

– Igazad van Rajmond. Álmodtam. – S az elegáns, magas szőke nő borzadva suttogott férjének. – Álmomban azt láttam, hogy te repültél, fent, magasan és biztosan, mint a madarak. Már alig láttalak, amikor egyszer csak egy nagy repülőgép indult utánad. Mind a két oldalán fehér kereszt ragyogott. S aki rajta ült nem volt ember. Fehér koponyája volt. S a szemei helyén két luk sötétlett. Fehér, csont kezei voltak Rajmund. A fogai gunyosan vigyorogtak . . . Nem ember volt, hanem a halál Rajmund . . . S utánnad röpült, mint a nyíl, biztosan és villámsebességgel. A legszebben repült ő és a leggyorsabban . . . Aztán utólérhetett, mert én már nem láttalak . . . És . . .

Megszólalt a harang, a pilóták mind gépeik mellé siettek s a lárma, a zavar egyszerre elhallgatott. A tribünökről minden szem a gépekre nézett.

– Isten veled Helene. Megyek már. Ne félj szívem. S a nagy erős ember megcsókolta nejét s a „Repülő sas”-hoz sietett. Az asszony rémülten és sikoltva utána kiáltott:

– ... És te lezuhantál! ... Rajmund! ... Te leestél! ... S a másikat nem láttam sehol ... Sirva ült le a hangár elé s remegve figyelte a felszállásokat. Kezeit imára kulcsolta ...

A verseny megindult. Egy embermadár már fent keringett szabályosan, mereven s oly biztosan, hogy ujjongva tárta feléje a tömeg a karjait, mintha hívna, mintha fel akarna rá szálni mámorban ragyogó szemekkel, nyitott ajakkal és lobogó hajjal.

Egymás után szállt fel a többi. Eszeveszett bonyolódottságban keringtek a nagy madarak, az embergriffek zugva, zakatolva, mintha diadalukat hirdetnék.

Egyszerre minden szem a mezőre tapadt. Az ujjongás elhallgatott. S a lélekzetét is visszafojtotta mindenki. A „Repülő sas“ motorja kattogni kezdett. A légcsavarok szédítő gyorsasággal forogtak. A gép ura felugrott a helyére. Valamit megrántott a kezével, a gép egy keveset gurult, aztán egyszerre felpattant a levegőbe.

Reszketve nézte mindenki legkisebb mozdulatát is. S egy-egy gyönyörű, merész fordulatára kitört a taps ... Most szállt fel a levegő király: a „Repülő sas“. Mindenki csodálattal, lelkesülten nézte. Csak az az erős, szőke, hatalmas asszony ült összekuporodva a hangár előtt s remegett az ura után.

A többi repülő, mintha összébb huzta volna szárnyát és lassította volna a szállást, úgy tűnt fel a „Repülő sas“ mellett. Az pedig most egy óriás ivet irt le, hogy elmenjen a hangárok felett. A vakmerő ember kihajolt a gépből, leintett a feleségének, talán szólt is valamit, aztán rántott egyet a magassági kormányon s a gép gyönyörű csiga körökben emelkedett az égnek.

Az asszony rémülten, borzadva ugrott fel, kitérte feléje a karjait s kétségbeesetten, hívón kiáltott feléje:

– Rajmund!

A gépek majd mind leereszkedtek simán, nyugodtan. Egy-két pilóta az asszonyhoz lépett és vigasztalták.

A tömeg mámoros szemmel kísérte a „Repülő sas“ utját. Néha-néha a csodálkozás hosszú moraja zugott végig a térségen.

– Ne aggódjék mylady. Nem lesz semmi baj. Az ön ura oly félelmetesen biztos a gépén, hogy nem történhetik semmi baja. – Vigasztalta az asszonyt az egyik pilóta.

– Nézze, mily gyönyörűen repül – szólt a másik. – Ma biztosan rekordot dönt. Csodálatos bátorsággal emelkedik.

– Én nagyon félek. – Szólt az asszony. – Csak ereszkednék már vissza.

– Bolond volna. A motorja remekül dolgozik. Az idő is pompás. Nem lehet az alkalmat elmulasztania.

– Még mindég feljebb. – Szólt rémülten az asszony.

– Már alig látszik.

Ott fent, a magasban a repülő ember pedig erős, biztos kézzel tartotta a kormányt. Arca vonása hideg és nyugodt. A szeme ég. A füle zug. És hajtja, egyre hajtja a gépet a végtelen felé. Néha-néha hozzáér egy-egy diadalkiáltás. Ilyenkor mintha egy kicsit mosolyra rándulna erős metszésű ajka. De aztán újra nyugodt és hideg s élénken figyel a motor működésére. Minden rendben van. Olyannak látja a tribünöket, mintha kis állványok volnának tele-tele sokféle színű virággal. Néz a felesége után, de nem látja ... Megy tovább ... Eszébe jut a felesége álma. Csak úgy öntudatlanul maga alá néz ... A tribünök már összerosódnak szemei előtt. A virágokat sem látja. Rémsülten figyel egy pontra, ami villámgyorsan közeledik feléje. Soha

félelmet nem érző lelke megborzong. Szemei nagyra tágulnak. És jön... rohan feléje egy nagy, fekete madár, oldalán a fehér kereszt... Eszelősen kap a kormány kerékhez...

– De mylady, az istenért, mi baja, hisz képzelődik.

– Nem!... Nem!... Sikoltott fel az asszony s kétségbeesetten, zokogva tördelte ujjait. – Nézzék! Hát nem látják? Ott rohan... Ott megy... A halál ül rajta... Fekete, nagy gép. Mindkét oldalán fehér kereszt... Segítség!... Menjenek utána!... Menjen!... Hallja!? Meghal, lezuhan... Megöli ez a gép... Siessenek!...

– De mylady az isten szerelméért, nem látok semmit, csittuljon. – Szólt hozzá az egyik pilóta, csodálkozó társai közül. Az asszony zavarodott szemmel, rémülten nézett a levegőbe. Fel-fel tört zokogó sirása.

– Nézzék!... Ott megy!... Már alig látszik!... Hogy rohan!... Már nem látni!... Isten segíts!... Rajmund!... Ájultan esett a pilóta karjai közé.

A tömeg idegesen, kíváncsian nézett a magasba, hogy mikor látja meg a leereszkedő „Repülő sas“-t. Csend volt. Néha-néha egy-egy ideges zugás mormolt fel.

Aztán egyszerre, hatalmas diadalordításba tört ki a nép. Jön vissza a „Repülő sas“. Egyre nagyobbodik. Oriási esést produkál úgy látszik a vakmerő ember s majd tán félszáz méternyire a föld felett áll meg egyszerre s ereszkedik le karcsuan, simán a földre.

A hangárok közt nagy az izgatottság. Szakértő szemek rögtön észrevették, hogy a „Repülő sas“-nak baja van. Mereven és örült gyorsasággal esik, mintha a motor felmondta volna a szolgálatot...

Az asszonyt a mentők kocsijába vitték...

Egy pár perc s a tömeg halálordításba tör ki. A „Repülő sas“ mint egy döglöt madár zuhan hajmeresztő sebességgel. Rajta egy ember hadonászik. Már nem az a nyugodt, vakmerő arc, hanem egy kétségbeesett, megőrült ember.

A gép lezuhant. A mentők odaszaladnak. S a szomorú, összetört gépmadár alól nagynehezen kihúzzák a repülő embert vérbe fagyva, szétroncsolt tagokkal. Amint a kocsiban lefektették az ajka rémülten, borzadva suttogott még valamit:

– A fekete gép... A halál volt... Igazad volt Heléne...

Szerenád.

*Lámpafény. Csend. Némaság.
Sűrög a sok árnyék.
Várjuk a szüz éjszakát,
De az messze jár még.
Simulj hozzám közelebb!
Szivem: vár. – Benn éneket
Kezdett meg a várnép.*

*Ostromlott vár, bús falán
Gyászlobogót lenget.
Riadó döng a csatán.
Kürt veri a csendet.
Behódol a gyáva nép.
Jön az est. Falára lép . . .
Rohamának enged.*

*Simulj hozzám közelébb.
Nézz szemembe mélyen.
Hallgasd szivem énekét
Álomverő éjen.
Te vívod a vár falát!
Köszöntsük az éjszakát,
Jön már feketében.*

HANGAY SÁNDOR.

Esőben.

Írta: H. Szederkényi Anna.

Toni éppen a hátsó második kerekét mosta a fekete hintónak, mikor elkezdett orrán-száján dőlni a vér.

– Ez jó, így egészen ki fog tisztulni a tudóm, – hörögte Toni és halálsápadtan rogyott össze a hátsó kerekek mellett.

Mitru, az első kocsis, olyan se nem jó se nem rossz ember, főlegyenesedett, – éppen a ráfot igazította – a két vállát kifeszítette és közelebb ment Tonihoz. Nézte egy szempillantásig, hogy megy össze szemlátomást, hogy horpad befelé mellkasa, válla, háta és nem állhatta meg, mégegyszer nekinyújtóztatta magát a fülledt levegőnek.

– Hozzak valamit?

– Micsodát?

– Hát valamit, no . . . Ami kellene.

Toni ránézett Mitrura. Az ott felejtette tekintetét a párolgó embervéren, amely szétfroccsent a kocsi kerekeire, Toni csizmájára és a rothadó, bűzös szalmára, amit kihánytak a lovak alól.

– Egy kis szilvoriumot is hozhatok éppen. Van nálam pénz, itt van ni . . .

– Nem kell. Hiszen jobban leszek én mindjárt. Mert ez csak jó. Kitisztul a tudó. Eddig úgy nyomott itt a közepe táján ni, de most már nem nyom. Kigyött a rossz vér. Ami rossz vér van az emberben, annak ki kell gyönni. Vagy így, vagy úgy. De ki kell gyönni neki.

Elhallgatott, mert a sok beszédől vékony ér kezdett pirosítani a szája szélén.

– Ne beszélj annyit.

Mitru leggugolt és kalapálta a ráfot. Toni odább vonszolta magát és rádült egy csomó szénára a kocsiszin szögletében. Ahogy mozdult, nagy ürességet érzett magában.

– Ma jól ki tisztultam, – nyögte elégedetten. Behunyta a szemét, kicsit beljebb húzta a kalapját, mert a nap éppen a fejére tűzött. – Hát az igaz, hogy vagy így, vagy úgy, ki kell gyönni annak a rossz vérnek.

Dél felé járt az idő. A nap már a Madzsore fölött égett. A sugarai rézsut estek a tengerre. A part felől, apró, fényes karikák indultak meg játékosan cikkázva, vakítva. Az uton férfiak, lányok jártak-keltek. A kezükben vizes uszó-ruhát lógattak lustán, a fürdőtől ernyedten, uri bágyadsággal.

Mitru utánuk nézett és nagyot rugott a Miss kutyába, amelyik ott lábatlankodott körülötte.

– Erigy az urakhoz, az uristen döglesszen meg. Kigyöttél már a szagra. Sütik már bent a jó pecsenyét. Nem ehetnél belőle, Toni? Kaphatsz a szagából.

– De jó ez a nap, – fordult Toni a jobbfelére. – Nem is gondolná az ember, milyen jól esik a meleg. Másutt nem lehet ilyen ez a nap.

– Egyforma mindenütt.

– Akkor nem gyönné ide az egész világból ez a sok uri nép.

– Idegyön, mert nem tudja, hova tegye a pénzét.

– Hogy lehet annyi, hogy ne tudja, hova tegye. Nem is lehet annyi.

– Van a. Csak nem neked, meg nekem. Az ilyenek még az aprajából is csak itt-ott akad. Azér . . .

Elharapta a szavát. Püfölte a kereket, hogy csak úgy szikrázott. A foga közül mondta, hogy csak úgy félig-meddig lehetett megérteni:

– . . . elgyön az asszony.

Mezítláb volt. Kővér, fehér lába hozzátapadt a kerek kövekhez, amikkel ki volt rakva az udvar. Valahányszor egyet lépett, kivillant a szoknya alól fehér bőre. Mitru egy percre sem tudta levenni róla a szemét. Dühösen dolgozott, ha az indulatja után mehet, hozzávágja az asszonyhoz a nehéz kalapácsot.

– Neked ünneped van, Toni? Mi lesz már azzal a kocsival. Mondtam, hogy a mérnök ur délután Kraljovicba megy. Mi?

Mitru alábujt a kocsi alá. A félvállával billentette föl a nehéz alkotmányt. Morgott valamit, de nem lehetett érteni.

– Mi? – ismételte az asszony és ahogy oldalt fordult, egész bokág libbent föl a szoknya.

A kis faházból a Miss után kiloholtak a kölykei. Hat gömbölyű, kerekfejű barnafekete foltos, simaszőrű jóság. Kergetőztek, hogy az asszony fölsikoltott örömeiben. Hirtelen hajolt le, hogy fölkapjon egyet, akkor meglátta a vért.

– Te már megint vért hánytál, Toni?

– Azt.

– Mondtam már neked, hogy menj a kórházba.

– Minek?

– Hogy meggyógyulj, te buta. Hányszor mondjam még, hogy menj a kórházba? Bemégy, meggyógyulsz.

– Nem vagyok én beteg. Ettől csak kitisztul az ember. Ami rossz vér van benne, az kigyön. Ha kigyött, annak akkor kint a helye.

– Az eszed kupájának. Délután erigy és nézsd meg magad. Ott tisztaság van, kapsz jó ételt, nem dolgozol, meggyógyulsz.

– Én nem megyek. Majd lefekszek a jászolba, ha elvégeztem a dolgom.

– Te, Mitru, ni, azt akarom mondani, hogy éjszakára szállást adtam egy vándorlónak. Ott volt a konyhába, szállást kért. Elfér az istállóban.

– Ott pedig nem fér el. Adjanak neki szállást a szobában, ha akarnak, ott nem alszik.

Mitru akkorát taszitott a kocsin, hogy majd földült.

– Össze akarod törni azt a hintót? Nem a tiéd, a gazdádé, nem kár érte, ugye?

A kis tarka kölykek kergetőztek, hengergőztek, az egyik alábujt az asszony szoknyája alá. Ahogy meleg, kővér teste odaért a bőréhez, nagyot ugrott, amitől megint meglátszott a lába majdnem térdig. Fölkapta a kis, remegő jószágot, magához szoritotta:

– Te kis cudar . . . te kis undok . . .

Otthagyta a kocsisokat, bement a házba. Még visszaszólt az ajtóból:

– Aztán bemenj délután, te Toni.

Már rég leeresztette maga után az ajtófüggönyt, mikor még bámultak utána.

– Csak belekapott volna jól abba a meztelen bokájába az a kutya. Csak szemtelen tud lenni egy ilyen fehér nép, – ezt Mitru mondta.

Toni nem szólt.

Mitru leharapta a végit a cigarettának. Cigarettát sodort.

– A mifajtánknak nincs ilyen fehér lába.

– Nincs ám. Ott van a Blazsics leány, ne félj, olyan az egészen, mint a tej. Mint a cseppentett tej. Tiszta annak te mindene. Mindenit mossa.

– Moshatja. Ami uri, az mégis csak uri.

– Mitru beharapta a végit a cigarettának.

– Mind egyforma az asszony. Te talán még nem is voltál asszonnyal, Toni? Az lehet a te bajod, te bolond.

Toni nem felelt. Elfordította a fejét, mert a füsttől egyszerre megint érezte a nehéz nyomást a mellében. A fájdalomtól könnyek futottak, szelid, barna, szemébe.

– Kaphatsz annyit, amennyi kell. A Blazsics-leánynak szólhatok. Tiszta egy leány.

– Nekem nem kell.

– Talán apácának készülsz?

– Az már igaz, hogy jó kedved van.

– Van. Lehet is. Nekem építik azt a tornyos kastélyt ott szembe. Én viszem bele a szeretőmet a hálószobába, amit három esztendeje farag a Rosmayer. No.

Sötét árnyék esett eléjük.

– Jó napot. Ide utasítottak odabenn.

– Elfér köztünk, – mondta Toni.

– Ott a kutyaólban ni, ott van elég hely. Másutt nincs.

A vándorló-legény, nagy, erős ember, élesen nézett a Mitru szemébe.

– Nem olyan nagy a tűz, mint a füstje mutatja.

– Még egy ilyen koldus kocsisnál is akad koldusabb. Mert némelyik előtt szagos a dolog.

– Vagy hogy nem is azért.

Toni feléjük fordult.

– Az én helyemen is elfekhet. Én itt hálok majd a szinben. Itt ez a jó levegő.

– Az inged nem vetnéd le, nem adnád oda neki te ló! Veled ki törődik? Ha utolsót rugnál is, ki vetne egy csontot eléd?

A vándorló ránézett Mitrura.

– Maga mégse rossz ember, ha úgy mutatja is.

– Csak a szava olyan neki.

– Az is bolond, aki jó.

A vándorló Toni mellé ült a másik oldalra.

– A hátát fájlalja?

– Menyecske kék neki, de fél tőle, a szegény, – nevetett Mitru.

– Pedig nem harap az asszony.

– Az a. Akkor is ad, amikor vesz, – ingerkedett Mitru és rátaposott a cigarettára.

– Ahol ni a Blazsics-lány. Nézd.

Nagyot csapott a Toni vállára Mitru, hogy annak a velejébe is belenyilalt.

– Nem vagyok rá kíváncsi . . .

– Az apád már olcsóbban adta. De ennek olyan urifajta kéne.

A vándorló végigmustrálta Tonit tetőtől-talpig.

– Én nem gondolnám. Az ilyenek semmilyen se kell.

Toni felült:

– Azt hiszi, ugy-e, hogy már a végít járom. Pedig ez csak úgy látszik. Tisztul a tudóm. Jobban leszek még én.

– Ha nem lesz jobban, az se nagy kár. Egy emberrel több vagy kevesebb, mit tesz az.

Mitru odacövekelte magát a vándorló elé.

– Az ilyenből, mint maga, egy is sok, az olyanfajtaból e, mint az, a sok is kevés. Tudja-e? Jobb lesz hallgatni.

– Mégis csak kibujt a szeg a zsákból. Mégse olyan rossz maga mint a lármája.

– Már a kihez.

– Ott jön már a mérnök ur, – mondta Toni. – A kocsit meg mosatlan.

– Ha mosatlan, úgy ül bele . . .

– Ez mindig kezet fog az emberrel, – mondta megint Toni.

– Akkor bolond, – tette hozzá a vándorló. – Minden disznólabát nem fog meg az ember.

. . . Estére leszállt a vihar a Madzsore tetejéről. Jöttek a nagy, fekete fellegek aláfelé a sziklák közül. Hömpölyögtek kifelé és elöntötték a völgyet. A tenger hánykolódott, nyugtalankodott, a házak közt visongott a szél, recsegtek a gerendák. Az istállóban a lovak már lehasáltak, hogy megcsikordult a szélben a zár, fölemelték néha a fejüket

– El sem jön az ilyen időben, – nyögte Toni. – Ilyenkor csak az istentelenek nem vesznek el. A jótét-lelket a sziklák közé lökdösik a rosszak . . .

– Hogy az nem jön el? Már pedig az eljön.

– Honnan tudja? – kérdezte Mitru a vándorlót.

Az egyik csizmáját letette maga mellé és fölvette a másikat:

– Ée nem tudom, hogy mi az istennyiláért tapodom le előbb ennek a sarkát. Itt van ni. Ez olyan egyenes még, mint a kártya, amaz meg már olyan mint a Vlasicsné szája. Fizethetek érte hatvan krajcárt.

– Biz a Hobert elkér annyit érte. Még alkudni is kell véle, – véleményezte Toni.

– Jaj, de fáj a hátam. Nem állhatom, úgy fáj. Itt ni, a lapockám alatt.

– Majd megkeni a Blazsics-lány. Mer eljön.

– Mán megint. Honnan tudja, hogy eljön?

– Mert az asszony mindig eljön. Sohase marad otthon. Ha esik, ha fuj, ha nap süt, ott van az. Kukorica földek közt, hegyoldalban, körtefa alatt, avagy drága, fáintos nyoszolyán várhatod, ne félj, eljön az. Attól, fél, hogy kifut, ha nem hozza utánad magát.

– Arra való. Egyébre se való az asszony, csak arra.

– De arra jó, ugy-e, Mitru? Mitru?

– Csak legalább kiülhettem volna, – nyavalyáskodott Toni. – Olyan jól elüldögéltem volna odakint.

– A parádés-hintóba, ugy-e – szólt közbe Mitru. – Tudja-e, hogy ez mindig ott ült este a bársonyülésen. Elnyult rajta a condrajában, bámulta a holdat, mint a hold-

kóros. Odakente a sápadt képit a finom üléshez. Azt tartom, az anyja tejéről álmodott olyankor, vagy az asszony fehér lábáról.

Toui elvörösödött.

– Urnak született, – jelentette ki a vándorló.

Mitru ránézett Tonira. Letette a csizmáját a sarokba egymásmellé, odaült a jászol szélire. Nagy tenyerével dörzsölte a Toni hátát.

– Van egy jófajta almám, a hegyről hoztam. Megeszed?

– Meg.

– Itt van.

Kivette a zsebéből.

– A kocsit megmosom én hajnalban. Majd fölkelek egy kicsit jókorabb. Segit majd ez az ember is.

– Segithetek.

Elhallgattak. A lovak nagyokat fujtattak, az istállóban már vágni lehetett a levegőt. Toni homlokán gyöngyözött a verejték, a hang reszelősen jött ki a torkán:

– Most jól kimelegszek.

Megint hallgattak. Az eső nagyokat paskolt a ház oldalán. Az ablak alatt kigyósan cikkáztak a villámok. Nagyokat dördült.

– No, beleüt az istennyila az éjszaka a tengerbe.

Kaparászás hallatszott odakünn. Az ajtókilincset kereshette valaki. Topogás, csoszogás és az ajtót belökték. Az eső becsapott egy percig, a szél beszaladt.

– Jó estét.

– Eljöttél? – mondta Mitru és nem mozdult. – Megáztál, ugy-e?

A vándorló odament a lányhoz. Összehuzta a szemét, úgy nézte és mig segített lehuzni róla a kendőt, megfogta a karját.

– Elég kövér vagy, – és csettintett a nyelvével.

Ezen nagyot nevettek, aztán mégegyszer nevettek, teli torokkal, minden ok nélkül. Toninak összeszorult a torka, de nem köhögött, hogy ne vegyék észre. A fal felé fordult. Egy hegyes szalma akadt a kezébe. Azzal beleszurt a karjába és ez a határozott, éles, nyilaló fájdalom jól esett neki, hogy elmosolyodott tőle . . .

Az eső ömlött, ömlött szakadatlan. Toni lehanyatlott fejjel feküdt a szénán a jászolban. Egyszerre csak olyan édes érzése támadt, mintha a víz fölvette volna a hátára és szeliden himbálná messzire . . . Nem tudta, álmodik-e vagy ébren van. A kemény szalmát szoritotta a markában, szerette volna jól megszurni magát véle, de az ujjai ökölbe meredtek és olyan nyomorult, gyenge volt, hogy Toni nem tudott nekik parancsolni . . .

A SZONETT.

Miért szeretem úgy e megkötött
formát, amely egyaránt visszafojtja
az ujjongást s a sirást. Leláncolja
lelkem sorokba s e sorok között

ki az, ki olvasni, szeretni tudna,
- (Mert ismerni: szeretni) - ha így szűken
adok magamból bármily mélyen, hűen?
(Ház, zárt ablakkal: szem nézni únja).

Nem adatott nekem szabad vers bája,
Nem merek nyitni sort, szélest, hatalmast,
Félem a gyönyörű, várt diadalmast,

hogyan szavaim barna kérgét lehántja
s kiragyog az idegen, durva népre
gondolataim friss, meztelen szépsége.

KUTHY SÁNDOR.

DEBRECENI VÁSÁR.

Oly idegen, balog nekem e vásár,
Dobogó dobok, csörgő csinnadratták.
- Mégis, azt hittem, én reám majd más
vár

Ó forgó hinta, ó bohóc vigasság!
Lelkem fehér ruhája: hogy hull
rá sár!

Ó jószágom, ó szerelmem: igazság!
Magam mutattam. Vállat vontál.

„Más ár,
Igy drágább!“ Ó ti könnyes csörgő-
sapkák!

Te azt hitted, míg lelkedért
csatázok

Vásárt csapok csak és
bajazzót játszok.

KUTHY SÁNDOR.

NYITOTT SZEMEKKEL.

Válaszolás Szabolcska Mihály »Nyílt level«ére. Szabolcska Mihály „Nyílt level“-et irt a „Debreczeni Protestáns Lap“ szerkesztőjének. — Miután már minden magasabb helyen kikopott az embersége és a támadásai kudarcot vallottak, mint végső menets-várhoz, a „D. Pr. L.“-hoz folyamodott s *panaszkodó* háborusággal a „debreceni poetás fiatal“-okat kezdte ki a „modernségük“ miatt az „öreg kollégium becsületének érdekében.“ — Erre a „Nyílt levél“-re felelek ebben a Nyitott levélben.

Nagytiszteletü Uram!

Bizonyos jogszerűséget érzek a válaszra, midőn „Nyílt level“-ére felelek. Hiszen az adresszolás ugy történt, hogy abból, az elmásított címzés mellett is, a kollégium értsen.

No, jó! Hát mi, hát én, megpróbálok érteni. Nem az én bűnöm, hogyha nagyon értek. A „panaszkodás“ — tetszik tudni — néha nagyon meghatja az embert és a részvét prismáján tulontúl szánalmasnak látjuk a vergődéseket.

— Bizony, Szabolcska uram, nem jó világ a mostani világ! Holmi megszentelt Nagyokra ráfogják az öregedést bizonyos „jámbor és nem jámbor költő urak“ és az uj „áramlatok“-nak hódolva csuffá teszik a szent költészetet!

— Hogy nem akad egy uj Zeus, aki lemenykövezze ezeket az irodalmiskodó dsengisztkánokat! . . .

— No, de hát azért van Szabolcska Uram! . . . Igazán jó szerencse, hogy adta Önt nekünk a Végzet. Istenem, hová sülyedne az irodalom, ha Ön nem volna! . . . Micsoda alacsony félvérek „klapánciáznának“ itt, ha az Ön „ítélőképessége“ — óh, jaj — ki nem támad vala a „bölcsoöböi!“ . . .

És a kollégium becsülete? . . . Tetszik, vagy nem tetszik hinni, de bizonyisten ugy van, — kifordul maholnap tán a sarkából is. Az a „decadens különcködés“ ugy terjed itt mostanában, mint a ragályos betegség. Képzelve csak: — „ady-verseket“ szavalgatnak már a »Hittanszakiban« is és Szabolcskát, a jó, a kedves, a becsületes Szabolcskát annyiba se veszik, mint a fületlen gomb karikáját. — Dehoggy is válik ez becsületére az öreg kollégiumnak! . . .

— Jól teszi Szabolcska Uram! Ne engedje magát és a költészetet! Állítsa ki pellengére a — *sületlenségeket*, hozza nyilvánosságra az „undort keltő“ *hóbortokat*, — — : igazán szivből és jókat nevetgetünk rajtok!

Egyébiránt ne féltsen bennünket. Nem engedjük mi magunkat eltérítetténi ugyse az utunkból. Az a jó öreg kollégium minket is megtanított a *becsületes* küzdelemre. Igazán idő kérdése már, hogy nem egyöntetűen vagyunk *magasztalói* az Ön nagyságos költészetének!

– Higyje el, szánva szánom nagy *vétkezésemet*, hogy azt a verset »*elkövettem*« és nem úgy követtem ei, hogy Önnek *is* tetszhetett volna!

Máskor másként teszek: – az Ön *bölcsőjéből* kelt ítélőképessége elé bocsájtom elébb, azután adom nyomtatás alá. Jó?

És hogy kész legyen az engesztelés, a most megjelent verses könyvemből alázattal leszek szives egy tiszteletpéldánnyal *kedveskedni*.

Addig is vagyok *szolgálatteljes* reverenciával:

Györék József

a „Szépen fogunk meghalni“ c. vers szerzője.

„Klerikális hadüzenet. Simakezü klerikálisok, papok, néppárti képviselők, akiket a szabadabb áramlatnak egy enyhet uvallátára is félő reszketés fog el, három hónap óta a legnagyobb titokban készítettek elé azt a katolikus nagygyűlést, amely négyezer ember jelenlétében, óriási érdeklődés mellett, izzó hangulatban május hó 14-én délután folyt le a Vigadó nagytermében.“

Izzó hangulat . . . Forró levegő . . . Minden vonalon, minden kis plébánián, minden reverenda fekete ráncában . . . Mindenütt égnek, lángolnak az agyvelők és ökölbe szorulnak a szép, húsos kezek, ökölbe szorulnak, hogy ha kell, hát akár fejbeverés árán is érvényt szerezzenek a „*szeresd felebarátodat, mint tenmagadat*“ féle krisztusi tanításnak.

És a szeretet apostolai felbuzdulván ezen, kiállának a porondra és harcias lármával kiabálják vala:

– Harcolunk azok ellen, akik minket *vallásunkban és hazaszeretetünkben* támadnak meg.

És nagyobb nyomaték kedvéért rázzák az öklüket is. Azok ellen, akiket Polónyi úgy definiált a fentjelzett nagygyűlésen: ~~esodálatos újfajta zsidók, akik zsidók aneikül,~~ hogy izraeliták lennének.

Igy Polónyi és a tömeg:

– Pogromot ellenük! Gazemberek! – Majd később Krisztust emlegetik. No no! . . . Nem kell megijedni, nem vitézkötéses kiszólásban. Nem! . . . És egyebeket is emlegetnek . . . És refrénszerűleg mindenütt felbúg a harci riadó:

– Pogromot, pogromot!

Ez uralja az egész gyűlést. A finis előtt azonban még történik valami. Begaloppol egy Károly huszár is, illetve Huszár Károly nevű ur és holt versenyben – egy *fejhosszal* elsőnek érkező be – agyongázol először a szabadkőmiveseken, majd az általuk hangoztatott „türelmesség“ zászlórúdjával a magyar ujságírást dőfködi oldalba.

Kedves jelenet lehetett. Szép, felemelő, sőt ha úgy tetszik lélekemelő. Csak egy kicsit orrfacsarító és undorító. És talán egy kicsit hazug is . . . Mert hazugságra építették az elveiket: a ki megdobál kővel, dobáld vissza kenyérrel! . . . Ezt ők nem tették . . . És nem teszik sohasem . . .

Minek? — Elég, ha prédikálják . . . Elveket nem követnek. Ők csak köveznek. Köveznek irgalmatlanul a szelid „irgalmasak“, köveznek kegyetlenül a jó „kegyesek“ és kövez mindenki és köveznek mindenkit, akinek a fejről a liberálizmus szele lefujta a képmutatás, az álszenteskedő álnokság sűnyi parokáját, ostoba sapkáját.

Az „ujfajta zsidók“ ellen harcot hirdetnek, keresztes háborút . . . Vértüdő . . . Ugy bizony! És —

Még tényleg megteszik . . . Könnyen megtehetik. Mert forró a levegő, izzó a hangulat . . .

Izzó hangulat — gyerekes hangulat.

Sav.

„ - Bródy Sándor Igazsága. A veszprémi egyházmegye püspöki szentszéke Balassa Irén tosokberéni osztálytanító fegyelmi ügyében a veszpréme gyházmegyei r. k. tanítók fegyelmi tanácsától 1911. évi január hó 4-én 4. trv. sz. a. hozott ítéletét Kránitz Kálmán egyházmegyei főtanfelügyelő felebbezése folytán 1911. évi február 24-én tartott rendes ülésében felülvizsgálván a következőleg ítélte: Balassa Irén tosokberéni osztálytanító állomásáról azonnal elmozdításra ítéltetik és 24 korona 58 fill. eljárási költségek megfizetésében elmarasztaltatik.

Indokok: Nevezett tanítónőtől elkövetett és kétséget kizárólag beigazolt öngyilkosság kísérlete a fegyelmi szabályzatban felsorolt 1. a) pont alatt vétségnek összes ismérveit magában foglalja. A tizparancsolat 5. törvénye ellen a vádlott súlyosabban alig vétkezhetett, mint amikor az életet akarta magától eldobni, melynek Isten szándéka szerint való felhasználására oktatni az iskolásokat volt hivatása. E súlyos vétséggel szemben a megfelelő megtorlás s az általa okozott botránnyal szemben a védekezés népitéletként azonnal megnyilvánult a tosokberéni hivek azon eljárásában, hogy gyermekeiket a vádlott tanításától elvonták, mely eljárást utóbb az egyházmegyei tanügyi főhatóságnak nevezett tanítónőt felfüggesztő rendelkezése igazolta s amely eljárásnak birói ítélettel való fogantatását az első fokban ítélkező tanács pusztán könyörüle-

tességből halasztotta a folyó iskolai év végéig, a tanítónő érdekével szemben nem mérlegelvén eléggé a toszokberéndi iskola-ügy kárát, melyet a helyettesítő, rendesen hiányos oktatás egy egész iskolai éven át okoz.“

Kisértetjárás van Magyarországon. A középkori világfelfogást klerikális reakciós bányász kezek szorgalmasan bontogatják ki a lepergett idők méhéből. Sötét köntösét a középkori vallási uralomnak suhogtatja zászlóként a kripták dohos, hideg levegője.

A XX.-ik században kiütik egy tanítónőnek a kezéből a kenyeret. Belehajszolják a kétségbeesésbe. Megbélyegeznek egy kötelességet pontosan teljesítő tanítónőt a *tizparancsolat 5-ik pontjára hivatkozva*.

Magyarország törvénytudó jogászai, egyetemi tanárai, ügyvédei és birái és akárki más hozzátok szólok:

– Tartsa fel közületek ujját az, aki tud arról, hogy Magyarország törvényei közé a tizparancsolat be van cikkelyezve.

Én ugy tudom, hogy nincsen.

De ha így haladunk, akkor már ennek sincs messze az ideje.

Ellenvetheti valaki, hogy a veszprémi egyházmegyei szentszék egyházi hatóság. Az egyházi hatóságoknak pedig olyan a tizparancsolat, mint az ezeréves magyar alkotmánynak a vérszerződés.

De kérem, a vallás és közoktatásügyi miniszterium csak nem lett egyházi hatóság, amelyet vallási dogmák, csalhatatlan pápai bullák (a la Boromeus enciklika) és a rideg, gyilkos formalizmus igazgatnak.

És mégis, a kultuszminiszterium – a hadikbarkócyak még nagyobb dicsőségére – helybenhagyta az ítéletet.

Szegény Balassa Irén! Őt is utol érte a magyar átokverés, élő, eleven, vérből és husból való dokumentuma lett ő a Bródy Sándor igazságának.

Kikerül a tanítónő képezdeből egy tizenhatsz-tizenkilenc éves, ha nem is szépséges, de legalább is csinos és mindenesetre *fiatal* leány, telve ideális lelkesedéssel hivatásának fényoldalai iránt. Magasztos gondolat egy jövő nemzedék anyagát formálni, nevelni, szabadabb, emberibb és okosabb szellemben.

Ilyen és ehhez hasonló, valóban szép és nemes gondolatok kavarghattak abban a fiatal leányfejben, amikor megkapta a kinevezést Balassa Irén a toszokberéndi iskolához.

~~És most vize le kell, hogy írjam: Szegény Balassa Irén!~~

Nem ismerte ő a hivatásának speciálisan magyar és ázsiai durva, brutális árnyoldalait. Nem ismerte a Bródy Sándor igazságát a maga rideg meztelenségében, ijesztő valóságában.

Nem ismerte a magyar Falut. A magyar Falunak két-három ugynevezett intelligens gazemberét. A Jegyzőt, a Tanítót és Papot, ritkábban a szolgabírókat.

Ezt a három kegyetlen, mindenre képes, eszközökben nem válogató despotát a Falunak, akiket a mindennapi kenyér szüksége kergetett ki ide az élet poshadó, fertőző területeire. És akik hónapokon keresztül nem látnak mást, csak paraszt menyecskét.

És akkor kineveznek a vén tanító kisasszony helyett egy újat. Mert a Balassa

Irén elődje, százat teszek egy ellen, hogy vén volt; és ez természetes is, mert nehéz dolog ebben az átokverte protekciósországban egy kinevezési dekrétumot kikönyökölni, kikilincselni vagy megvásárolni nehéz kincs árán.

Nagy az érdeklődés a Falu intelligenciája körében. Várják sóváran, éhesen izgatottan, vajjon milyen lesz?

És ekkor betoppan a Bródy Sándor fiatal Tanítónője . . .

És megindul a hajsza!

Mindenik a másik előtt szeretné elzengeni a diadalmas . . . Hallalít.

Először csak a szerelmi csaták évezredes fegyvereit viszik a küzdelembe. Aztán előkerülnek egyéb rekvizitumok is. A pletyka, a hivatali hatalommal való visszaélés, a rágalom, a szekatura, a terror és az üldöztetésnek sok-sok apró túszerűségei és erősebb pofoncsapásai.

És az eseteknek körülbelül kilencven százalékában a támasz nélkül álló, éhes férfi fenevadak közé dobott üldözött kétségbe esik . . . Nehéz az élet . . . S a békét, a nyugalmat is, már olyan régóta nem ismeri.

És?! . . .

És elhangzik a diadalmas Hallali. A Falu győzött. Ujra felfalt egyet.

És ez a típus, ez a valóság.

Bródy Sándor megmutatta a magyar társadalomnak a Falu piszkos, éhes gyomrát, de aztán csinált a szomorú magyar igazsághoz - jó véget.

Aki tanulni akar, így is megérti - gondolta.

Balassa Irént is a tipikus magyar tanítónői átok üldözte, amit a protekciós Magyarország ragasztott ehhez a nemes pályához.

És ekkor jött az ő egyénisége és más fordulatot adott a sablonnak. Érzékeny, finom, lányos lelkét a magyar Falu sok piszka és durvasága felborzolta és környezete és felettes hatóságai olyan mélyen szántottak bele az ő tiszta gondolatvilágába magyar ekével, hogy önkezeivel ment saját fiatal élete ellen.

Szegény Balassa Irén!

Ez sem sikerült neki . . .

És eljöttek a fegyelmi vizsgálatok s a kenyér adók kiverték a kezéből az izadós fekete kenyeret, az isten nevében a tizparancsolatra hivatkozva.

Ökölbe szorul a kéz ilyenek hallatára, hogy lecsapjon rombolva, zuzva azokra, akik öntudatosan vagy tudatlanul, de a közhatalom erejét is megszerezték, hogy betetőzzék a hajsztát.

- Hát hol van az a:

Krisztusi szeretet!?

Vagy talán Krisztus így szerette az üldözötteket. Vagy megjelent a vatikánban és visszavonta az ezelőtt 1911 évvel hirdetett tanításait?

Lehet! Még ugylátszik nem múlt el a csodák ideje.

cs - y.

— „A Galilei-Kör feloszlata. Szeretnék, tehát nagy igyekezettel terjesztették klerikális, reakciós körökben a hirt, hogy feloszlik az egyetemi ifjak munkálkodó egyesülete, a Galilei-Kör. Feloszlik, mert feloszlatták: ujságolták azok, akik nem jó szemmel nézik a szabad gondolat és tudomány tiszteletét, a szociológiai ismeretet terjesztő ifjusági egyesület működését.“

Nem mozog a föld . . . Halálos, néma mozdulatlan . . . Befurja magát a lelkekbe, beleásítja magát a bürokratizmus poros, rubrikás csendjébe . . . Egy akta hever valamelyik miniszteriumi referens asztalán, hever és várja a »láttaozás« sablonos szenteltvizének csobbanását.

Hiába várja.

A Galilei-Kör alapszabályait nem akarják megerősíteni. Mert az ilyen egyesületnek nincsen létjogosultsága, az ilyen egyesületet fel kell oszlatni, meg kell semmisíteni. Eltörölni, elpusztítani. Tagjait máglyára hurcolni . . .

Csak hogy ide jutottunk. Hála az égnek, a középkorban vagyunk. No meg talán mintha Ázsiában is.

Nem baj. Csak odakerültünk, ahonnan elindultunk. És most kezdetjük előlről, egészen az elejéről. Ez is valami. Máshol előre haladnak az emberek, nálunk pedig hátra, mindig csak hátra, egész a világ kezdetéig.

Ez is haladás.

Előre vagy hátra, – ez nálunk egyre megy.

A haladásban nincsen különbség. Nincs. És más egyebekben? Oh, itt már van. Bőven van.

Máskép fest például egy bankettező, egy ihajtyuhaj asztaltársaság alapszabálya mint mondjuk valami felvilágosodott, a szabad gondolkozást propagáló egyesületé. És más elbirálás alá esik egy agarász-társaság, vagy akár egy lovar-egylet működése, mint holmi szociális kérdéseket felszinen tartó és a nép jólétét előmozdító egyesületé.

Ezek más dolgok. Itt már van különbség. A mérték nem egyforma. Nem is lehet. Hiszen az emberek sem egyformák. Vannak angyalok és vannak ördögök. Fehérek és feketék. Urak és parasztok. És még sok-sok egyéb. Csak a huszadik századot ne keressük. Mert a huszadik századból épen csak ez az, ami nagyon is hiányzik.

Sav.

„ - Antimodernista eskü a gimnáziumban. Nagyváradról jelentik: Novotny F. Alfonz, a nagyváradi főgimnázium igazgatója, holnap ünnepli tanári működésének félszázados jubileumát. Az intézet római katolikus hit-tanára, Szilágyi Dezső, az ünnepségen azzal akart kedveskedni az igazgatónak, hogy

letéteti összes növendékeivel az antimoder-
nista fogadalmat. A terv a szülők körében
ellenzésre talált, úgy, hogy a hittanár végül
már a nyolcadik osztályu tanulók antimo-
dernista fogadalmával is megelégedett volna.
Remélte, hogy ezeket leginkább hathatja,
minthogy most állnak az érettségi előtt. A
tizenhat nyolcadik osztályos tanuló közül
azonban csak négy tette le az esküt, a többi
tizenkettő írásban jelentette be, hogy meg-
tagadja. Az esetről sokat beszélnek Nagy-
váradon.“

Gyökerében akarják megmérgezni a jövő Magyarorszá-
g gyümölcsét. El akar-
ják fogni a fiatal, az ezután termő agyvelők elől a szabadgondolat éltető fényét, mele-
gitő sugarát.

A szépen indult vetést fekete kezek szeretnék még érés előtt lekaszálni. Az emberi
eszmék tiszta buzája közé, elhintik a kongregációk, a konkolyt, a felekezeti széthu-
zást, az előítéletet, a vallási türelmetlenséget.

Magyarország (és Ausztria) az utolsó menedékhelye a klerikalizmusnak Euró-
pában, hogy mióta az ultramontán Spanyolországban is liberalizmus szele járta át a
hivatalos világot is, az utolsó falusi postáktól a királyig, azóta rossz idők járnak a
klerikális vetések fölött. És az egyház kiadta a jelszót, aki nincsen velünk az ellenünk
van. És megindult a szervezése az „eklesia militans“-nak. Kongregációkat szerveztek
világszerte, titkos, hosszú évtizedekre kiható *politikai* célzattal; ők nem propagandát
akarnak, hogy érvekkel szerezzék meg harcos hiveik; a zsenge, a mindenre könnyen
hajlítható gyermeki agyba iparkodik elültetni a klerikális elfogultság magját.

Az eszközökben pedig nem válogatósak. Mindent a cél elérhetése érdekében;
ezt a régi receptjét a jezsuitáknak használják.

A papságot, és itt az alsóbb papságot értem, amely az egyházban a liberalisabb
elemet szokta képviselni, megfogták a megélhetés acél kényszerűségével, s elfogad-
tatták vele az antimodernista esküt.

Most meg már az ifjúságot fogják meg több-kevesebb sikerrel az érettségi vizsga
mumusával.

És ha ez nem terror és a legsötétebb klerikális terror, akkor a kancsuka és
az inkvizíció minden kinzó eszköze csak kedves simogatás. CS - Y.

JEGYZÉSEK.

Az emberek egyenlőtlensége.

A darwinizmus nevében a szociálizmus ellen felhozott első érv egészen alaptalan. Ha az igaz volna, hogy a szociálizmus minden ember egyenlőségéért küzd, akkor teljes joggal azt lehetne állítani, hogy ezt a darwinizmusnak kell visszautasítani. És ha ma sokan, jóhiszeműleg, ismeretes frázisokat ismételve, vagy mala fide, a vitatkozás hevében, a szociálizmust kiegyenlítésnek és nivellálásnak tartják is, az igazság mégis csak az, hogy a tudományos, azaz a Karl Marx által inspirált és az egyetlen, támogatására vagy támadására méltó szociálizmus éppen nem tagadja az emberek egyenlőtlenségét, mint a többi szervezet egyenlőtlenségét sem, legyen az veleszületett vagy elért, testi vagy szellemi természetű. Valószínűleg a ma már túlhaladott utopisztikus szociálizmus egy reánkmaradt hagyatéka az, hogy még ma is a Marx-féle irány néhány követője egyenlőségi ideákat táplál, különösen a két nemre vonatkozólag, melyek egyáltalában tartathatlanok. Így Bebel a nőről írott ismert könyvében ismétli, hogy a nő pszichológiai vonatkozásban is egyenlő a férfivel és megkísérli a nemek különbségének tudományos kimutatását lecáfolni. Lombroso és Ferrero tudományos kutatásai után már nem lehet vitatni, hogy a nő fiziológiailag és pszichikailag mélyebben áll mint a férfi; darwinisztikus értelemben fogal-

mazott magyarázatomat Lombroso is elfogadta, mely szerint a nő minden specifikus ismertető jele az anyaság fontos műveletének eredője. De bár a nő kétségtelenül a gyermek és a kifejlődött férfi között áll is, azért a női kérdés szociálistikus követelményei még nem értelmetlenek. A nő mint emberi lény és mint az ember teremtője magasabb jogi és erkölcsi állást érdemel, mint a melyet a mai társadalomban elfoglal. De ennek dacára a szociálizmus épp oly kevésbé gondol az emberiség egyenlőségének állítására, mint például arra, hogy egy olyan rendelet mellett agitáljon, mely szerint az emberek mostanától kezdve mind 1,70 m. magasak legyenek. Mégis csak komolyabb és nehezebb dolog a szociálizmust lecáfolni. A szociálizmus kijelenti: az emberek egyenlőtlenek, de ők emberek. Azaz, ha minden emberi lény születése és fejlődése következtében többé-kevésbé különbözik is a többi individuumból, — mert az egész világon épp oly kevésbé találni két egészen egyforma individuumot, mint az erdőben két egészen egyforma levelet, — azért mégis minden embernek joga van arra, hogy néki emberi életmód biztosítsék és hogy ne jusson az igavonó állat sorsára.

Enrico Ferri.

Csendes sikátorok során.

(Györék József és Nagy Ferenc versei.)

Szeretem ezt a könyvet, *kell* szeretnem, annyi benne a fiatalság, — és mégis fáj nekem ez a könyv. Fáj a külseje, — az ormótlan, szürke, debreceni puritánt mimelő, de valójában csak a jóízlést nélkülöző mivolta. Fáj, hogy a poéta nem szereti annyira a saját könyvét, hogy gondos figyelemmel, sőt ambícióval, sőt rajongással igyekeznék kiöltöztetni, mielőtt világgá bocsátja. Pedig nem a poéta hibás benne, hogy nem nevelték bibliofilnek, hogy nincs a vérében az a simogató, dédelgető mozdulat, amellyel egy igazán szép könyvet ösztönszerűen elbecézget az ember. Nem a poéta hibás benne, hogy nálunk a legtöbb könyvkiadó — suszter s hogy egyáltalánvéve nem is érdemes nálunk szép könyvet csinálni, mert ugyan — kinek kell? . . . Az is a mi nagy-nagy és vigasztalan kulturális szegénységünket dokumentálja, hogy a Györék József 43 lapnyi verseiből nem lehet, nem mertek önálló könyvet adni, — hiszen csak nem bolond a magyar, hogy 43 lapnyi verset à 1'25 kor. vagy à 1'50 kor. fizessen?! És a *Csendes sikátorok* hangulatához oda kellett csapni egy másik poéta verseit is, (*Hüs eresz alján* és egy ciklusokból álló *másik* önálló könyvet) — holott pedig minden poéta egy külön világ és az ilyen kettősrendben való felvonulás már csak az önként jövő összehasonlítások miatt sem jó. De kellett, sőt muszáj volt s én értem Györéket és megérték mindenkit, aki behódol a *muszájnak* . . .

Bent, a könyv lelke: fiatal, tavaszos, lobogó fiatalságu. És ez már magában szépség, tehát érték. Már most egyenként véve a két poétát, úgy találom, hogy Györék a jelentősebb, erősebb talentumu, jóllehet az egyénisége még nem kész, kiforrott, — még reagáló Ady-hatásokra.

De becsületére válik, hogy *kizárólagosan* Ady Endre érzik meg az írásain, a csudálatos, az egyetlen, a suverén Ady; míg Nagy Ferenc tétován ingadozik a remniszcenciák között Revyckytől — Szabolcskáig, sőt Oláh Gáborig. — És Györéknek nem is kell azon búsulnia, vagy szégyenkeznie, hogy Ady Endrét ráolvasom, mert az ő mágnesszekeréhez odapadt mindenki, — az egy Babitsot kivéve, — s a Györék verseiben ez a hatás nem is úgy észlelhető, mint az Ady-utánzóknál, ahol csak Ady terminológiáját, vagy pláne csak frazeológiáját kapjuk meg, Ady *lelke* nélkül; — hanem a Györék egyéniségébe, szenvedélytelen, méltó természetébe harmonikusan átolvadva, még a kifejezési módban is *Györékre* leegyszerűsítve találkozunk egy-egy Ady-strófiával. Legerősebben *Az Illés szekeren* kötet reflexeit látom a *Csendes sikátorokban* (*Mesélnek az akácvirágok* = Adynál: *A fehér lótoszok*; *Csokonai városából* = Adynál: *A délibáb üzent*). De a *Vér és Arany* forró lüktetése visszakisért, bár meghalkúlva és egy kicsit filozofáló izzel — pl. *Finita la komedia* c. versében.

Nem gáncs, nem megrovás, hogy így kimutatom a Györék Ady-utánérzéseit, inkább örülök annak a nagy felszívó és transformáló megértésnek, amellyel Györék — hiszen nyilvánvaló — szereti Ady Endrét. Sokat ígérő költői fejlődést biztosít neki ez a megértés. Ady Endre nélkül nem írta volna meg Györék a *Kárhoztat a hold* c. versét, vagy a *Néhai nászok siratóját*, pedig ezek a versek gyönyörűek, teljesen egyéniek, *Györék*-versek, minden Ady-remniszcencia alul emancipáltak és mégis: gyökerük, ott legbelül, a Györék lelkében — Ady Endre. Mert hogy Ady Endre minden lírikusban ott él már örökkön. Azokban is, akik tagadva-tagadják és azokban is, akik az ő nevére esküsznek. Mert egy az Isten:

Allah és minden Mohamed az ő prófétája . . .

Még el kell mondani erről a könyvről, hogy minden versét érdemes elolvasni, tehát: jó könyv s hogy az ára 2.50 kor. és a debreceni „Csokonai-kör“ támogatásával jelent meg.

Nil.

A fehér házban.

(Hermann Bang regénye.)

Különösen szép, szubtilis a téma, a meglátás. — A fehér házban nem élnek az emberek. Nincs vérük és szívük, mely indulattal, vad haraggal s embertársaik elleni bosszuvágygyal gyötörné őket. A fehér házban minden csendes. És van a fehér házban egy asszony — a fehér asszony — „mint az árnyék suhan a szoba sötétjében“, s olyan, mint exotikus virág idegen fölbe áttéve, mely visszaemlékezik hazájára, egy olyan életre, olyan cselekvésekre, amik már egyszer elvonultak előtte.

A fehér asszony ő!

Még van benne aztán valami Ceciliás szent vonás. Aszkéta illatt. Félelem s vágy. Mindig dalolja, susogja,

„Ahogy elfonnyad a növény
Mert gyökere szomjazik,
Ahogy megfakul a virág,
Mert napfény nem éri,

— — — — —
Ugy fonnyadok, úgy fakulok el én,
Mert te nem szeretsz.“

Ez a téma.

Tudni kell, hogy magas északon vagyunk!

Jégtáblák és havas felhők, hideg levegő acélosra, keményre nevelte az emberek idegeit s buja érzések sima bőr alatt elbujó ereket nem forralnak. Itt csak egyszerű, természetes vágyak s az állati ösztönök vannak használatban. (Kevesebb is a nemek drámája). Ezért olyan szüzies a levegő. De ez még nem elégséges a Hermann Bang embereinek megértéséhez.

— — — — —
Ezek az emberek ahogy tesznek, ahogy élnek, látszólag, külsőleg primitivek és mégis belül, bennük finom, desztillált érzések s nagyon sok, nagyon okos tapasztalatok révén szerzett nyugalom van összeszűrve. Vagy lehet, hogy nem — de az az érzés csendesség, az a végtelen nemtörődömség az izgalmakkal — az mintha sztoikus bölcsesség volna, megnyugvó, okos, tiszta . . . Filozofia!

Az észak emberei ők!

És a nő, a fehér ház asszonya — a fehér asszony — ő ugyanilyen. Tisztán és egyszerűen él. Naivul és okosan. Szépen.

Mint a virág . . .

Igy csak azok élnek, akik nagyon-nagyon betegek s az elmulás fájdalomtól, könnyeitől reszket minden percük — könnyharmattal permetezett percek. Vagy olyanok, akik nagyon-nagyon szeretnek, de azok is betegek . . .

...„szerette az életet és az életen bánkódtában ment tönkre. Meghalt, mint egy szép virág, melyet laszakitnak.

Csodálatos virág volt, különös virágzatu, amelyet messze hajdanvaló időben nevelt föl egy türelmes kertész, sokszínű virágkehely, amely olyan szép a napfényben, de amely riadtan csukódik össze, amint leszáll az est.“

. . . Itt primitivek az emberek. Nincs vérük, mint a virág élnek . . .

*

És a koncepció? Gyönyörű, raffinált poézis. — Csak ezt lehet mondani, — Fi-

nom, könnyenszakadó pókhálósálakkal szőtt poézis. Jelentéktelenül kifejezve, de mélyen érezve. Nem hiszi ezt el, akinek nincs külön szerve ehhez. Egy külön művészi, érzékenységi szerv, amely az ilyen sejtésművészethez szükséges . . .

Egy jelenetet kell idéznem:

„Keresztülmentek a kerten.

„Az este langyos és világos volt s a tó fénylett, mint a tükör.

„A sövényen illatoztak már az első rózsák.

„Hallja, milyen csendes minden, mondotta anya.

„Csakugyan, oly csendes . . .

„A rétekről felszállt a köd. Nagy mesziről előtetszett az erdő.

„Tine – mondta anya – lám itt szivesen meghalnék.

„És a fehéroszlopoknak támaszkodva, rózsafolyondárral a feje körül, nézett végig a tavon, a réteken és az erdőn.

„Mért hogy olyan kedves, olyan szép az élet kerete – mondta. És szép keze fáradtan hullott le“.

Gyönyörű szép – és a hangja olyan, amit, ha egyszer hallottunk, mindég újra és újra szeretnők hallani. Szenvedő szép, melodikus, bájos. És a leírásai, a jellemzése, a megfigyelése – Gangis pointilizmusára emlékeztet. Rövid, gyors – és pregnáns.

Aki húsrá éhes – nem tudja befogadni. Nem szereti – de nem is neki való . . .

Én szeretem. Szeretem a kifejezhetetlen tiszta, a józan, a kölni vízzel szagositott levegőjét.

Kálmán József.

Paul Bourget: Le Tribun.

Paul Bourget . . . nevének ejtésekor hatalmasan erőteljes, mélycsengésű, viharzenés akkord pendül meg idegzetünk együttrezgő hurrendszerén. Kavargó képzetek merülnek fel görögve a tudat szunynyadóan mámoros, félhomályú világából és özönlő kóválygásuk kéregszíneiből a nagy alkotó, színig-vérig művész lényege árnyolódik meg bennünk. Mélyenjáró gondolkodást, befelé való élést tükröző, átható, felszabadító tekintetű arca mögött az örökkévalósággal egybehangelődött *plain-air* lehellete lobog. Az a téli nap, melynek erében duzzadó élet feszül, amely mindig merev, de egyben mindig rugalmas, amely mindig régi, de egyben mindig új, amely mindig szabályos, de egyben a végtelenségtől-végtelenségig szabálytalan. Valami kiélezett életlenség, valami meghatározott határozatlanság terjeng lebegve ebben a ragyogó világosságú levegőben, valami megnevezhetetlenül rejtélyes, olyan, mint maga a teremő természet, amely csattanó előpatanásra nehezedik.

És mindez lágy szelidséggel ömlik vajudó formáiba s lüktető elevenséggel érzékelődik meg művészetében. A keretek rugékonyan engedelmeskednek keze hajtásának s a megnyilvánulás lélekig ható, felszabaduló. Nem ir végletekbe meredő szertelen számítotttsággal *grande machine*-okat, mint egyik-másik mellette élő korhadó értékű irótársa, de nem tekint el néma szótlansággal a latolgatás egységei fölött sem. Élet, nyilállóan érzékeny, színesen sajtó élet vedlik ki a „Le Tribun“-ben a haloványan kemény kéregből, amely mély gyökerű, komoly és ellenállhatatlan, mint a természet ténylegességének nyers, de vadszerűségében csodálatos melódiája.

Korunk örvénylő forгатagának emberei robogják benne előretörő, gátot nem ismerő, kufárkodó ösvényüket. Nem a

princess lointaine-ek nyugodtsággal várakozó alakjai ezek, hanem a horpadásig munkás, zörögve csilingelő, hirtelen lélegzetű dolgozása. A népszónok és tulnéző élethazugságokban kavargó környezete forrongó eszmeáramlatok lázában kering; elvteóriákat hirdetnek: tavaszt, társadalmi megújodást, amely izgató teljességével minden tért áthat, amely meleg áramával magához szorítja a szabad szerelmet, megreformálja a házasságot és birtokába veti a jegecesen tompuló lelkü apátlan gyermeket. De mindezek kongó keménységekbe ütközik már az első kibontakozásnál: a tribun maga, minden elmélete dacára szerető férj, kiváló családfő, kinek sötét lélekhalálát pezsgí meg saját hivatástételének valószínűsége. Mert midőn egy világosság-fakadászománcu napon rájön arra, hogy tulajdon fia pénszerzésében teorémáját gyakorolja s egy barátja feleségével viszonya van, meginog a beváltás szemléletén és bár az első pillanatban Brutusként akarja gyermekét kiszolgáltatni, a másodikban már megtörik, átfogja a dolog jelentőségét, megroskad, összeesik s belsőjében összeomlik.

Az elvek tragédiáját érezzük benne. Ezeket talán, gondolkodás-restségünk folyományaként, hosszabb-rövidebb fontolgatás után aggatjuk elénk, a habzó helyzetek nézeteihez nem mérlegeljük eléggé és öngátlásunk határozata megtermi következményes eredményeit. A társadalmi principium összekap az egyénivel, a kollektivitás irányhurja az individuálitásával, az általánosé a család színeinek alaphangjával és a lég simára van kovácsolva a feketeségbe zuhanásra. Drámájának időpillanatában az első rezgés hullámaira az utolsó játszik kíséret-visszhangot, a lelkek életreébredésére a halálzene ver taktust és kezdő lehellésük a természetesség helyességével egyben a végső is. Létnyekergésük, a végnyikor-

dulás, az időt absztrahálva, fejlődésük látásfortély: drámai régiókba rebbenés, mely bukásra csirázza az alattuk repező talajt. Drámájának emberei, mint magáé az eleven Életé rég nem élnek már, mielőtt meghalnak, olvastam nemrégén egy cirádás rokokó-hidon.

A lét csúcspontjainak, véghatárainak formákba vetése az ő művészete és teremtvényeinek világa, a minden idők világa. A halottgyökerű szavak lelket, testet öltének, egészségeset, teljeset és pompázót, amelyek csodálatos voltukkal joggal sugározzák alkotójukra Bourget Paulra visszfényül a finomizlésű Doumic szavait: *une vie active commence a germer par la maine de cet homme*, mert nagysága legerősebb domborodásával ebben nyilatkozik meg.

Munkácsi Sándor.

Faragó Ödönnek.

A kolozsári magán-színész iskola fél-évi működése után 1911. május hó 27-én a nyári szinkörben megtartotta beszámoló vizsgáját.

Ezt az alkalmat nem hagyhatom elmulni anélkül, hogy tollam ne az elismerés és az öröm hangján regisztrálja ezt a, megengedem, hogy sokaknak jelentéktelen eseményt, úgy mint erdélyország egyik kultur-eseményét. Ugy is nagyon szegények, koldusok vagyunk ilyenszerű dolgokban.

Magvallom, elfogultsággal, előítélettel mentem a vizsgának nevezett beszámolóra.

És nyugodtan elmondhatom, hogy szerény kereteihez mértén egész szenzációsan lepett meg a nagy mennyiségével és helyel-közel még kvalitásaival is. Nehogy azt gondolja valaki, hogy a követelések abszolút mértékével akarunk mérni a kolozsvári magán-színész iskolának. Olyan színészi alkotásoknál is, amelyek művészi komolyan vevést követelnek maguknak sem szabad másképpen, mint a barátságos jóindulat és a megértő szeretet hangján írni.

A kicsinyesség, bornirtságok kínai falat kell átdöngetnie annak, aki Hollós Mátyás kincses Kolozsvárjában, a szamosparti Athénben valami újat akar, ami élésnek, a fejlődni akarásnak a dokumentuma. Harcos, kemény ökölrel és acél szívvvel kell annak a csatába menni s még így is kétes a diadal. Uram te kiverekedted a fatálításig menő nemtörődöm kolozsvári közönségtől a magad művészi igazát, az élni, a haladni akarás igazát. Engedd, hogy barátságos szeretettel szorítsam meg kezed. Azt a munkás, harcos kezdet, amely megteremtette azt a produktumot, amit a nyári szinkörben a nyilvánosság elé adtál.

És szívem örvendező melegével köszöntöm bajtársaidat F. Berlányi Vanda asszonyt és Stephanides József karmestert.

Jó harcot harcoltatok . . .

Csiky Jenő.

Csáth Géza:

»Janika« és »Hamvazó szerda«.

(A Magyar Színház mutatta be május 24-én).

Már az első felvonásban kezd tisztázódni előttünk a helyzet (amelynek fel-

állítására s vége – a férj elalszik – mintha a Botránnyra emlékeztetne). Csendesen folyik e felvonás, az emberek bölcsen eltakarják egymás elől önmagukat s a helyzetet, – ép ezért, mikor a csábító a fia halálán érzett fájdalma s a férj jajveszékelése miatt idegesen, magánkívül, meg talán azért, hogy könnyítsen a lelkén, leleplezi a viszonyukat, ez menykőszerűen csap le és megkapó és fölrázó. A második felvonás aránytalanul hosszú és elnyújtott, ellaposított; ez már nemcsak nem drámai, nem is novellisztikus, csak rajzszerű. Nem történik benne semmi; csak a helyzet lassú megváltozása, a férj lelkének egyensúlybajutása van itt a rajz szélesen terjengő nyugalomával ábrázolva.

Cselekmény helyett kapunk megfigyeléseket; mondatokat, mozdulatokat, jeleket, melyeket többkötetes regényben is csak zárójelként lehet elmondani; de e tulságos kidolgozottság – bármily finomak s találóak e megfigyelések – ellenkezik a dráma természetével.

A lendület, az emelkedés s a nagyobb-szerű bukás hiányzik a »Janika«-ból. Lassu, egyenletes léptekkel, óvatosan halad a darab – s a végén, mint a kör, oda tér vissza, ahonnan elindult. Utazás egy családi dráma körül két és fél óra alatt.

E drámaiatlanság oka a tárgynak egy szervi hibája. A fő személy, a férj, ez a kicsinyes gondoktól gyötört, gyöngé, kislélkű, cselekvésre képtelen kispolgár, már természetéből kifolyólag alkalmatlan drámai hősnek. Mi cselekvéseket várunk – és kapunk egy embert, akinek fő jellemvonása a teljes tehetetlenség: azaz még külső erő kényszere alatt sem képes az állapotának megváltoztatására.

Látjuk, mint vergődik, mint szeretne – a „becsület“ végett – cselekedni s mint törődik bele mégis a kényelmesebbe. Nem mer tenni semmit, kispolgárian okos-

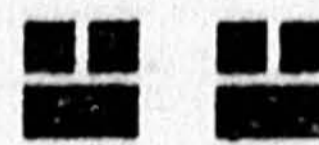
kodik egy keveset, berug és elalszik. Ez az alak a középpontja a darabnak s ki-tűnően van megfestve. A kispolgári család élet rajza hű és finom s ami a fő, a darabnak van életet lehelő levegője.

A darab tárgya – egy ember csúfos gyöngesége – olyan, hogy abból más író bizonyára sivár, mulattató vigjátékot irt volna. Itt megérezzük e kicsiny ember tragikumát, részvétet érzünk vele. A Csáth mosolygása meleg, könnyes humor, nem lelkétlen guny. A szerző tragikomédiának nevezi darabját; pontosabban: tragédia komédiában elbeszélve.

*

A másik darab egyfelvonásos; címe: »Hamvazó szerda«. Melegen, finoman ad elő egy hamvazó szerdai hangulatot, melyen át – egy álom keretében – egy romlásnak indult emberi életet pillantunk meg. Kedves, szép részletek vannak benne, de hangulat és jellemkép még nem dráma s azonfelül e darab szerkezete, váza azonos a Gerhardt Hauptmann „Hannele“-jével. Egyszóval mindkét darabban van sok finomság és jellemzettség, de hiába, mikor már az alaprajzban súlyos drámai vétségek vannak.

Komlós A.

Beküldött könyvek, folyóiratok stb. jegyzéke :

(Egynémelyikre visszatérünk.)

Nil :

El nem küldött levelek. — Versek. — 300 számozott példányban. — A könyvdiszeket Margareta Balla-Rimpl rajzolta. Nyomatott Teván Adolfnál Békéscsaba.

Aurora :

Irodalmi és művészeti hetilap. Szerkeszti Cserna Andor. — Kiadóhivatal: Budapest VIII., Főherceg Sándor-tér 3. szám, hol a lapra évi 14 koronával lehet előfizetni. — Megjelenik minden szombaton.

A Jövendő.

Politikai, irodalmi és művészeti folyóirat. Szerkeszti: Gonda József dr. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Hódmezővásárhely, Petőfi-utca 5. sz. Előfizetési ára egész évre 6 korona.

Kelet népe :

Politikai, közgazdasági és irodalmi szemle. Szerkeszti: Dr. Halmay Elemér. III. évf. 5-6 szám. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest II., Erőd-u. 12. Előfizetési ára egész évre 20 kor. Egyes szám ára 1 kor.

Hangay Sándor :

Csókók könyve. Kunossy, Szilágyi és Társa kiadása Budapest. Beődi Balogh Gábor cimlapjával. Ára 2'50 kor.

Hangay Sándor :

A Sátán Evangyélioma. Balla J. könyv-

kereskedő kiadásában. Budapest. Tichy Gyula rajzaival. Ára 2 kor. 50 fillér.

Csókók könyve :

Zenéjét Hangay Sándor költeményeire írta Andor Zsigmond. 2 füzet. Tartalom: 1. Régi dal. 2 Ne nézzél rám . . . Rozsavölgyi és Társa cs. és kir. udvari zeneműkereskedő Budapest bizománya. Ára: Kor. 2. — netto.

Budapesti Illusztrált Szalon Lapok :

Szépirodalmi, művészeti és ismeretterjesztő képes lap. — Megjelenik havonta egyszer. — Főszerkesztő: Hevesi József. Főmunkatárs: Gróf Vay Sándor. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Rákóczi-ut 3 sz. Előfizetési ára egész évre 12 korona.

Móka :

Vidám szépirodalmi és művészeti képes hetilap. Főszerkesztő: Hangay Sándor. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI., Teréz-körut 38. — Előfizetési ára egész évre 10 korona.

Halmi Bódog :

Modern mesék és irások. Nyomatott ~~Sichermann~~ Móránál Máramarossziget. Ára 2 korona.

Halmi Bódog :

Ady Endre (Tanulmány) Nyomatott Sichermann Móránál Máramarossziget.

▣▣ Elsőrangú beszerzési források: ▣▣

Arad:

IGAZ SÁNDOR ékszerész és órás Szabadság-tér (Régi színház épület).

BRAUN EDE fakereskedő IV. Béla-tér 1 szám alatt

BRAUNER VILMOS szobafestő és mázoló üzlet I. Forray-utca 7 sz.

BURZA TESTVEREK vas- és fűszerkereskedése I. Boros Béni-tér 1 sz.

CZAVAR DÁNIEL kertészete I. Dezső-utca 12 szám alatt.

CZEILER és SZATHMÁRY asztalos áru-gyár I. Pöltenberg Ernő-utca 9.

DÁVID VILMOS vegyeskereskedő IV. Erdélyi-utca 11 sz.

HAMMER VILMOS villanyműszerész, var-rógépraktár I. Szabadság-tér 7.

MAY JÁNOS terménykereskedés és liszt-üzlete I. Andrássy-tér 9 sz.

MÜNZ J. divatáru-kereskedés I. Petőfi-utca 1 szám.

PROKOPETZ JÓZSEF hentesüzlete I. Sina-utca 4 szám.

REICH DÁVID sütőmester II. Part-utca 1 szám alatt.

STEINITZER N. festékkereskedése I. An-drássy-tér 3 sz.

ZÁRAY GEZA delikateszüzlet I. Andrássy tér 14 szám alatt.

Debrecen:

BLUMBERG GYULA festékkereskedése III. Hatvan-utca 13 sz.

BOSZNAY J. és TÁRSA nagykereske-dők VI. Kossuth-utca 5.

BRÜNN ZSIGMOND fakereskedő Wes-selényi-tér

DEBRECZENI LAJOS szalona és zsir-nagykereskedő, főüzlet, V. Verböczi-ut 8.

DORSCH HUGÓ asztalos Postakert 3 szám alatt.

FÖLDES SÁNDOR elektrotechnikai vál-lalata IV. Piac-utca 26 sz.

KATZ HERMAN ruhakereskedő IV. Piac-utca 43 szám alatt.

STERN JÓZSEF és TESTVERE kefe-gyáros városi üzlete IV. Piac-utca 22.

Leányka és fiuruhákat

a legjobban
lehet vásárolni

KOVÁCS BÉLA gyermek-divat üzletében

KOLOZSVÁR, Mátyás király-tér 1. szám.

Intézeti kelengyék előírás szerint.

Vidéki megrendelők 10 százalékos kedvezményt kapnak. - - Telefon (Interurban) 949.

Kolozsvár:

AZBEJ GERÓNÉ piperecikkek kereskedés
Unio-utca 20.

PÉTERFFY MÓR butor raktára Szent-
egyház-utca 6.

SZELE MÁRTON fűszer és csemegeüz-
lete Deák Ferenc-utca 1. (Főtéri oldal.)

HELLER LAJOS cipő nagykereskedő
Mátyás király-tér 30.

LITTKÉ LŐRINCZ drogeria és pezsgő-
raktár Mátyás király-tér 32.

KAPATÁN MARI nőikalapüzlet Bólyai-
utca 4. sz.

DOBÓ ALBERT ékszerészüzlete Mátyás
király-tér 15. (volt Husznik üzlet).

DEUTSCH MIKSA műszer és kötszer-
üzlet Mátyás király-tér 7.

SZÖVETSÉG-KÖNYVNYOMDA Mátyás
király-tér 12.

B. BAK SÁNDOR mű és épületlakatos
Malom-utca 16.

LAYDA JENŐ cukrászata Mátyás ki-
rály-tér 17.

STOTTER JAKAB tűzifakereskedése Fe-
rencz József-ut 41.

FISCHER ÉS GUTH férfidivat-áruháza
Wesselényi Miklós-utca 20.

MESZÁROS KÁROLY férfiszabó-mester
Szentegyház-utca 6 sz.

TRISKA J. zongorarakta Bartha Miklós-
utca 14 szám alatt.

SALLAK DEZSŐ kereskedő Bocskay-tér
1 szám alatt.

ERDELYIBANK és TAKAREKPENZTÁR
R.-T. Mátyás király-tér 32 sz.

SÁRY NŐVÉREK női kalap divatüzlet
Szentegyház-utca 3.

PAPP JENŐ fűszer és csemege-üzlete
Mátyás király-tér 9.

DUNKY FIVÉREK fényképészeti műterme
Mátyás király-tér 10.

KAPCZA IMRE műlakatos műhelye
Malom-utca 10.

RAUSCHER EDE cukrászata Wesselényi
Miklós-utca 3.

PÜSPÖKY MIKLÓS női és férfi divat-
üzlet Mátyás király-tér 20.

HARKÓ LAJOS férfi-szabóüzlet Szent-
egyház-utca 2.

BONYHAY SÁNDOR kolbászgyáros
Árpád-utca 13.

HOROSZ ÉS KUPÁS női divatüzlet Má-
tyás király-tér 19.

AKESZMANN ALBERT bőrgyára Szé-
chenyi-tér 8.

ALEXI GYÖRGY mészáros és hentes-
üzlete Deák Ferenc-utca 10.

BÁNYAI S. ÉS FIA-utóda női kész ruhák
üzlete Mátyás király-tér 8.

TERKÁL JÓZSEF keztűs Mátyás ki-
rály-tér 18.

KOLOZSVÁRI MESZEGETŐ TELEP Er-
zsébet-ut 6/A sz.

WEISZ MÓR kereskedő, turógyára, Szé-
chenyi-tér 21 szám.

FANTA ISTVÁN férfiszabó-mester Szent-
egyház-utca 1 szám.

NAGY JENŐ fogorvosi műterme Szent-
györgy-tér.

Nagyvárad:

BÜCHLER MARTON első nagyvárad
műbutorgyár főüzlet és iroda Rákoczy-ut 1.

FELDMANN JÓZSEF gabonakereskedő
Nagypiac-tér 14 szám.

FEHER JÁNOS keztyüs és kötszerész
Bémer-tér 1 szám.

GUTTFRIED TESTVEREK férfi és női
divatáruház Szent László-tér 14 sz.

KERTESZ DEZSŐ gőz-kávénapör-
köldé Szacs vay-utca 17 sz.

LÁNG SÁMUEL épületfakereskedő Fű-
zesfatelepe 4 szám.

MEZEY LAJOS szappangyára Vámház-
utca 2 szám.

SCHWARTZ és ULLMANN vas-nagyke-
reskedők Nagyvásár-tér 8 sz.

SPITZER BELA női és gyermek kon-
fekció-kereskedő Rákoczi-ut 3. sz.

UJVÁROSI DROGUERIA Szt. László-tér
Feketesas.

VÁLI JÓZSEF szikvizgyár Szent János-
utca 80 szám alatt.

WALLERSTEIN FERENCZ butorkeres-
kedő Zöldfa-utca 34 szám.

Kelet Népe

Politikai, társadalmi, tudományos és kritikai szemle. – Szerkeszti: dr. HALMAY ELEMÉR.
– Előfizetési ára egész évre 20 korona. –
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, II.
Erőd-utca 12. szám. =====

Csemegemézet

*5 kilogrammos csinos
postadobozokban bár-
hova bérmentve szállít
utánvétellel 7.50 fillér-
ért az Első Magyar
Méz kiviteli Vállalat –*

Balatonfőkajár.

Reisman A. Ferencz angol
uri-divatszabó
Budapest, VI., Teréz-körut 4. szám alatt.

LIEBL GYULA

szijgyártó-, nyerges- és bőröndös
Budapest, Batthyány-u. 1

Dr PAJOR vizgyógyintézete

Budapest, Szentkirályi-u. 14. Telefon 6004

Teljes vizkúra, massage, elektromos izzasztó
kurák, szénsavas fürdők (neuheimi gyógymód)
vill. fényfürdők (elhizás, csusz, vér- és vese-
bajoknál). Inhalatórium belégző kúra orr-, torok-,
gége-, légcső-, tüdő-, asztma-bajoknál. A pös-
tyéni iszap főraktára ugyanitt, szétküldés házi
kurákhoz, iszap-kurák a vizgyógyintézetben is.
Mérsékelt árak. Prospektus.

Huszadik Század

Társadalomtudományi és szociálpolitikai
szemle. – Szerkeszti: dr. JÁSZI OSZKÁR.
– Előfizetési ára egész évre 20 korona. –
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest,
I., Városmajor-utca 57. =====

SZIKLAI JENŐ

A «Thália Esték» és «Művészi Képeslapok» kiadó-
hivatala. — A «Modern Könyvtár» és a «Szinjáték»
alapítója.

színházi könyvkiadó BUDAPEST, VIII. ERZSÉBET-KÖRUT 42. kiadásában a következő
művészek árnyékkivitelü képeslapjai jelentek meg:

Bródy Sándor	Hegedüs Gyula	Papir Sándor	Somlay Arthur	Tihanyi Miklós
Csortos Gyula	Márkus László	Papp Mihály	Szerémi Zoltán	Törzs Jenő
Dobi Ferenc	Martos Ferenc	Pásztor Árpád	Tanai Frigyes	Ujházi Ede
Fenyvesi Emil	Molnár Ferenc	Rátkai Márton	Tapolczai Dezső	Vágó Béla
Gál Gyula	Z. Molnár László	Réthei Lajos	Tarnai Ernő	Vendrei Ferenc

A képeket Spiegel Imre festőművész rajzolta. — Teljes sorozat most 3 K bérmentve. Drbja 20 fill.

„THÁLIA ESTEK“ Modern szindarabok gyűjteménye két kötetben:

ELSŐ KÖTET:

Goethe:	A testvérek,	fordította: Bánóczy László.
Courteline:	A rendőrfőnök jó fiu,	„ Benedek Marcell.
Edv. Brandes:	Egy látogatás,	„ Moly Tamás.
Paul Mougre:	Becsületének orvosa,	„ Lukács György.

MÁSODIK KÖTET:

Strindberg. August: AZ APA, fordította: Moly Tamás.

(Az egyetlen könyvalakban megjelent magyar Strindberg fordítás.)

SZIKLAI JENŐ

színházi könyvkiadó
BUDAPEST, VII. kerület, Erzsébet-körut 42.

Magyar és külföldi színészi, művészeti és modern
szépirodalmi munkákat jutányos áron szállít és mű-
vészeti, irodalmi folyóiratokra előfizetéseket elfogad.
Vidéki megrendeléseket gyorsan intéz el.

SZÖVETSÉG-KÖNYVNYOMDA

Mindennemü nyomtatványt
gyorsan és mérsékelt árban
készít izléses kiállításban!

Kolozsvár, Mátyás király-tér 12. Telefon 644.